

SKRIVÁN VINCZE

első magyar
selyem- és nemez-kalap gyári-raktára
PESTEN.

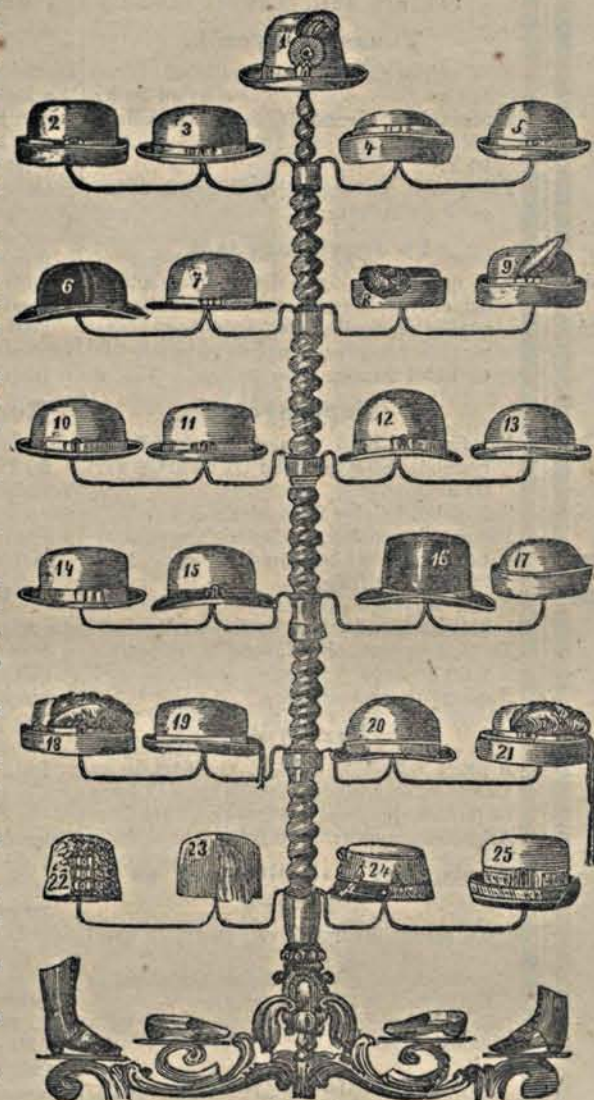
Főraktár: kigyó-tér.

Nagy választéku raktár, mindenféle selyem- és nemez-kalapokból, urak, hölgyek és gyermekek számára, saját és külföldi gyártmányok, kelme-vadász-kalapok, házi- és vadász-kalapok, nyakkendők, utazási nemez-czipók, egyeztető hölgyi nemez-czipók bőrtalppal, papusok és egészsegi nemezkalapok.

Az összes formák az alatti számok szerint kaphatók. Vidéki megrendéseknél a mellette álló számok pontos kitétele mellett, még a kalapok árát, színét és a fej nagyságát kérjük megjelölni.

Kalapok, festés, tisztítás vagy dívtartás végett a legnagyobb készséggel elfogadjuk és gyorsan elkészítjük.

1. sz. vadász-kalapok, zöldes és szürkék, 3,50, 4, 5, 6 ftig.
2. » félkemények, feketék és szürkék, 3, 3,50, 4, 4,50, 5 ftig.
3. » félkemények és lágyak, fehér és szürke 3, 3,50, 4, 4,50, 5 ftig.
4. » félkemények és lágyak, fehér és szürke selyem szegélyllyel 3, 3,50, 4, 4,50, 5 ftig.
5. » félkemény és lágy, fekete és szürke 3, 3,50, 4, 4,50, 5 ftig.
6. » kalapok főt. papok számára, simák 4, 5 ft., selyem-nemez. finom 4, 5, 6 ftig.
7. » félkemény és lágy, fekete és szürke 3,50, 4,50, 5 ftig.
8. » félkemény és lágy, fekete és szürke, selyem szegélyllyel 3,50, 4, 5, 5 ft. 50 krig.
9. » félkemény és lágy, fekete és szürke 3, 3,50, 4, 4,50, 5 ftig.
10. » félkemény és lágy, fekete és szürke 3, 3,50, 4, 4,50, 5 ftig.
11. » legújabb alaku félkemény 3,50, 4, 4,50, 5, 5,50 krig.

Nagybani és darabonkinti eladás.

FÜGGÖNYÖK,
4 ft. 50 kr., 6, 8, 10, 12, 14, 16, 18, 20 föntig.
Tűzők F-nél
Pesten, véczi-utca 19-ik szám.
Hímzések, fehérnemű, csipke.
463 (1-3)

Osterlamm Károly bizományban
Pesten megjelent és kapható:
Az eperfa-

selyemtenyésztes
gyakorlati népszerű szabályai
különös tekintettel az egyszerűítés és idő-
nyerésre.
Egy függelékkel a gyümölcsfa-
és méhtenyésztesről.

Kevésbé vagyonsos gazdák, azok nevelő
gyermekük számára sok évi gyakorlati ta-
pasztalat után szerkesztette
Wukasinovic Antal,
Harmadik kiadás.
Ára 80 krajczár, vidékre 85 krajczár.
449 (1)

Víz által légzárolt
SZOBA-ÜRSZÉKEK,
melyek által a bűz tökéletesen elszárad, darabja 5 ft., lakozott 8 ft., csinos szer-
kezeti s finom lakozva 15 ft.
Készletek, melyek minden árnyékszékhez alkalmazhatók, s mely által a lég-
vonal és bűz tökéletesen eltávolított, darabja 8 ft. Mindkét tárgyat illetőleg egy
kir. szabadalellemmel ruháztattam fel.
Egészen teljes és díszes Angles-ek viztartóval, porcellán-csészével erős hor-
gany-csészéből szilárd gépezettel, famunkálatokkal együtt, minden házi árnyékszékhez
könnyen alkalmazható, helyben általam fölállítva egyévi jótállás mellett 30 ft.
Mustrák mindenkor készen tartatnak.
Ezerszeresen megpróbált, általam feltalált és szabadalmazott
KEMÉNY-FEDÉLZETEK,
gömbölyű vagy négyzetűek, melynek alkalmazása által a füst a konyhából s lak-
helyiségekből nyomtalanul eltűnik, egy darab ára 10 ft.
A pakolást darabonkinti ládával együtt 1 forint számtatik.
Továbbá folytonosan készen kaphatók fürdő- és ülőkádak a legdrágább
horgany-csészéből.
Moderateur és petroleum lámpák nagy választékban, valamint nagy
készlet a legújabb amerikai petroleumból, a lehető legújanyosb árért.
MIKSITS KÁROLY,
bádogos-mester.
353 (9-12)
Raktár: rózsater 2. sz. a., a varosháza mögött.

Az „Ország“ biztosító-intézet
t. cz. részvényesei ezennel tisztelettel felkéretnek az első 30%-től
részletet vagyis részvényenkint: o. é. harmincz forintot
folyó évi márczius hó 20-tól 31-ig
az intézet pénztárába (Erzsébet-tér 2-ik sz., 1-ső emelet) befizetni.
A részvényekre teljesített előfizetések az ideiglenes nyugta
visszatérítése mellett ezen részletfizetésbe be fognak számtatni.
Pesten, márczius havában 1869.

Az igazgatóság.

BECKER KÁROLY V. (1-6)
kész fehérruha és rövidáru kereskedése
Pesten, fehérhajú-utca 1. sz.
a „fehérhajúhoz“ címzett szállodába helyeztetett át,
(ezelőtt Servitater 5. sz.)
Ajánlja magát mindennemű fehérhajú és ágynemű készítésének elfoga-
dására. A francia módszer szerint testi mérték után gyakorolván a szabást, elvállalja
a hibás szabású ingeknek megigazítását. Ajánlja nagy választású készleteit hölgyek,
urak, leánykák és gyermekek számára, rumburgi, hollandi, irlandi s kreasz vászon- és
színes nyári ingekben, úgy szinte minden nagyságu gatyákban lépésben varrás nélkül
lovagló alsó nadrágokban, és különösen czélszerű egyvarrásu férfilábbeliekben. Nem-
különböztetve mennyiségben találatnak készen a legújabb divatu női ingek, nadrá-
gok és hálóöltönyök. Egyszersmind ajánlja varró- s kötő-czérna, kötő- és himző-
gyapot, varró-selyem, len- s gyapot-szalag, pólya, selyem- s gyapot-perlit, — gyapot,
czérna- s selyem-füző — varró-, himző-, kötő- s horgoló-tű — hajlít és gombostű, s
gyűszű szerelvényét, kötött s horgolt kis gyermek fejtőkötő ilyötyök, női és férfi
harisnya és minden ebbe vágó eszközök a lehető legújanyosabb áron kaphatók.
Raktára a cs. kir. kizár. szab. POG-PAPIRRAK
Fácányi H. gyógyszerész Pesten
rheumatikus fogfájás ellen.

Titkos betegségeket s tehetetlenséget (nemi gyengeség.)

katonai és polgári kórházakban siker-
rel használt egyszerű módszerrel bámu-
latos gyorsan és alaposan (az újonnan
keletkezetteket 48 óra alatt) gyógyítja
Weiss J. gyak. orvos és szülész, az
itteni cs. kir. garnizon főkórházban
kiszolgált osztályorvos, minden alkal-
matossággal egy a titoktartás, mint a
gyógykezeléshez jól beosztott rendelő-
intézetében Pest, kis mező-utca 33.
sz. 1. emelet, (a „Teréziahoz“ címzett
gyógytár szomszédságában), bemenet a
lépcsőn, naponként reggel 7 órától 10-ig
és délután 1—4 óráig.

Férfiak és hölgyek részére külön
bemenet és külön várószoba.
Díjjal ellátott levelekre leggyorsab-
ban válasz, és kívánatra gyógyszerrel is
gondoskodik. 447 (2-12)

Titkos betegségeket

még makacs és üdült bajokat is egy kő-
rodában, mint magán gyakorlat foly-
tán több ezer betegnek legjobbnak
bizonyult mód szerint, sokszor a nélkül,
hogy a beteg hivatalában vagy élet-
módjában gátlólatnak, gyökeresen.
biztosan és gyorsan gyógyít

Med. dr. Helfer Vilmos
Pest, király-utca 27. szám Medetz-ház-
ban, 1-ső emelet, délelőtt 7—9-ig, dél-
után 1—4 óráig.
Díjazott levelekre azonnal
válaszoltatik, s kívánatra a gyógy-
szerek is megküldetnek.
890 (7-12)

Pest, márczius 21-én 1869.

Előfizetési feltételek: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 ft. — Fél évre 5 ft.

Csupan Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. — Fél évre 3 ft. — Csupan Politikai Ujdonságok: Egész évre 5 ft. — Fél évre 2 ft. 50 kr.

Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokat illetőleg: Egy négyezer hasábjott petít sor vagy annak helye egyszeri ígdtatásnál 10 krba, háromszori vagy többszöri ígdtatásnál csak 7 krba számtatik. — Kiadó-hivatalunk számára hirdetményeket elfogad Bécsben: Oppellik Alajos, Wollzeile No. 22. és Haasenstein és Vogler Wollzeile No. 9. — Bélyeg-díj külön minden ígdtatás után 30 krajczár.

Zlatarovics Róbert.

Most, midőn a fejedelmi látogatás örö-
mzaja el sem hangzott a testvér Horvátország
fővárosában, és a magyar államférfiakat lel-
kesült éljenzés fogadta ott, hol eddig a ma-
gyar nevet gyűlölni majdnem hivatalbeli
kötelesség volt: alkalomszerűen látszik
ismét megemlékezni azon férfiakról, kik a
horvátok közül a kiegyezkedésnek előkészí-
tői, lelkesült szószólói voltak. Bemutattuk
vált e lapok hasábjain b. Rauch Lévínt a
bánt, a kibékülési mű lelkét; be Vakano-
vich Antalt, ki mint a regnicolaris küldött-
ségnek elnöke, felénk, Magyarország felé
képviselte a kiegyezkedést; ugy
szintén Bogovicsot, Suhajt és Zu-
vicsot, a horvát országgyűlés ki-
tünőségeit s az unio létrejötté-
nek nevezetes tényezőit. Most
Zlatarovics Róbert arczképét ve-
szik olvasóink, ki szintoly lelke-
sedéssel működött közre a nagy
cél elérésére és kiérdemelte
magának a magyar nemzet elis-
merését.

Zlatarovics Róbert 1818-ban
Zágrábban született; atyja főhar-
minczados volt és érdemei foly-
tán magyar nemességet nyert.
Róbert iskoláit szülővárosában
végezte kitünő sikerrel, s miután
1837-ben jogi tanulmányait is
befejezte, két évi patvaria után
a báni táblánál köz-ügyvédi,
1841-ben pedig Pesten a váltó-
feltörvényszéknél váltó-ügyvédi
oklevelet nyert. Életpályájává
az ügyvédséget választván, már
1839-ben a zágrábi nagyprepost-
ság és vránai perjeltség rendes
ügyészévé lett, egyuttal azonban
bele is sodortattak a párt harcra,
mely akkor Horvátországban a
kedélyeket lázas forrongásba
hozta.

Zlatarovicsot is elkapta az
illyrismus ábrándképei, mint
akkorában a horvát ifjúság legnagyobb ré-
szét. Hogy is habozhatott volna az ifjú kebel,
midőn az egyik oldalon a nemzeti nagyság,
egy nagy délszláv-bírdalom kecsgettő alak-
jai állottak; a másik rész pedig megnyug-
vást követelt azon biztos, szabad, de minden-
esetre kisszerű helyzetben, melyben akkor

Horvátország Magyarországgal szemben ál-
lott? Mint buzgó illyr, az 1842-diki zágráb-
megyei tisztújításnál, pártja győzván, megyei
első aljegyzővé választották, és az maradt
1845-ig, midőn a magyar párt kerekedvén
felül, hivatalából kiesett és ismét az ügyvé-
dségre adta magát. Ez időtáiban írta horvát
és német nyelven ugynevezett „Kis kátétját
felöltött emberek számára“, melyben az illyris-
mus elveit, kérdéseket és feleleteket, nép-
szerű nyelven fejtegette és megkedveltetni
igyekezett.

1848-ban fellépett Jellacsics és a bécsi

pártivá, midőn Magyarország a Bach-korszak-
ban elveszettnek látszott. Mint a költő Bogov-
ics, ő is át kezdé látni az absolutismus nap-
jaiban, hogy a miért mint ifjú kiűzdött, csak
ábrándkép volt, s az egész illyrismus, nagy-
szerű nemzeti újjászületés helyett csak eszközt
szolgáltatót a bécsi kormánynak, melylyel a
magyar és horvát szabadság sirját könnyeb-
ben megáshatta; átlátta, hogy Horvátország
szabad, nemzeti létre csak Magyarországgal
kapcsolatban juthat ismét.

Az 1861-ben újból megnyitott politikai élet
határozott unionistának találta; mikor pedig
az, kivált tisztviselőre nézve,
elég veszélyes dolog volt. Zá-
gráb városának egyik kerülete
által a tartománygyűlésbe kép-
viselőül választván, Bogovics-
csal s még néhány elvarráttal
unio-programmot szerkesztett,
mely sokban hasonlít a tavaly
létrejött kiegyezkedéshez. A terv
megbukt, a magyar-ellenes
párt győzött, és nem mulasztá el
a hivatalnok Zlatarovicsot sok-
féle faggatás és bosszantás által
éreztetni nehezteselést.

1865-ben új tartománygyűlés
hivatott össze. Zlatarovics ismét
megválasztott, bár az akkori
kormány mindent elkövetett,
hogy megbuktassa. Az unio-ki-
zdelmek azonban most is meddők
voltak, míg 1867 elején a dualis-
mus Magyarországon győzött, és
Bécsből megszüntek szítani a
magyarellenes ellenzékeskedést.
A fordulat azonban oly váratlan
állott be, és a horvátok oly ke-
véssé bíztak a bécsi kormány
összintésében, hogy midőn Sok-
cevic báb — előbb az uniónak
határozott ellenzője — a tarto-
mánygyűlés hivatalnok-tagjait
felszólította, ne ellenézzék az uniót
és a dualismust: mindannyian

ZLATAROVICS RÓBERT.

kormány segítségével a magyar-illyr párt-
küzdelmet határozottan az illyrek javára
döntötte el. Zlatarovics nagy hévvel csatla-
kozott a zászlóhoz, melyet Jellacsics lobogta-
tott. Azonban míg a diadal még olyakat is
megtántorított, kik azelőtt a magyar párt mel-
lett küzdöttek: Zlatarovics akkor lett magyar-

habozva, kitérőleg felelték: ne kényszerítsék
őket a nemzet halálos ellenségének, a ma-
gyaroknak kezére dolgozni; csak Zlatarovics
— akkor a báni tábla titkára — jelenté ki,
hogy bizik a magyar nemzetben, és az unio
mellett fog szavazni, melyért eddig is kü-
zdött. E bátor fellépés felbőszíté ellene a

nemzeti pártot. Macskazenét adtak neki, beverték ablakait: de mint előbb a kormány, úgy most a tömeg zsarnoksága sem tudta megingatni szilárd meggyőződését.

Végre 1867. július havában, a koronázás után, fordulat állott be Horvátországban; Sokeszeves helyébe b. Rauch Levin lépett, azon határozott czállal, hogy keresztül vigye az uniót. Az új helytartó az unió-párt leg-erélyesebb férfait gyűjté maga körül, és Zlatarovich udvari tanácsossá neveztetvén ki, a horvát helytartótanács vezetőjévé, Rauchnak jobbkezeit lón; nem gondolva a rágal-mak, gyanúsítások egész özönével, melyet politikai ellenfelei reásoztak, bátran haladt a kitűzött ösvényen, és sokban neki köszön-hető, hogy 1867-ben oly tartománygyűlés jött össze, mely a Magyarhonnal való uniót lehetővé tette. Zlatarovich e gyűlésen ismét mint egyik zágrábi követ vett részt, bár a nemzeti párt minden erejét megfeszíté meg-választatása ellen. Ő szerkeszté a válasz-feliratot a királyhoz, ellenére gr. Jankovich és Zsivkovics separatistikus tendenciáinak, oly értelemben, hogy az a kiegyezés alapjául szolgálhatott; később pedig, mint báni biztos, vezette a zágrábvárosi tisztikar és képviselőtestület megújítását, minek folytán a min-dig jó, unionista értelmű város elveinek megfelelő képviseletet nyert s Zlatarovichnak hálá- és bizalmi nyilatkozatot szavazott.

Zlatarovich jelenleg tevékeny részt vesz azon munkálatokban, melyek Horvát-tótor-szág belviszonyainak rendezésére vonatkoz-nak. Ugy hiszik, a testvér országban nem-sokára szerencsésen megszilárdulnak a viszonyok; végkép el fog enyészni az idegenkedés, melylyel még némelyek a magyarra tekinte-nek; s ha ismét helyre állott a testvériség a két nemzet közt, mint századokon át fenn-állott, e jobb korszak teremői közt mindig elő fog fordulni Zlatarovich neve is. P. Gy.

A pallos és a kard.

Lovagteremben ékesen,
Sorban az ódonat falon
Sok drága fegyver függve fenn, —
S szögletben egy sötét halom.
Középen — mintegy tükörül,
— Hol ívbe ment a bolt fala —
Sugárzó fényt hintvén körül,
Egy széles pallos függ vala.
S hogy elhangzott az ostarang,
S sirból kikelt az éji nesz,
Torembe is csendül a hang,
S szól a pallos a többihez:

„Hallom susogni minden éjen át
Közöttetek a versenyés szavát,
Önérdemet hirdetvén mindenik,
Sok csöcselék, miként hetvenkedik...
Tör és gyilkos titokba” mit tove,
Miként repült a nyíl gyors vesszeje,
Mint döngteté az izmos harci bárd
Sok büszke várnak százados falát.
S magának adva mind az érdemet,
Irgy kicsinylő szemmel méroget:
Az első hely — mond — e terem falán,
Nem engemet, — őt illetné talán?! —
Oh csöcselék nép! — hitvány pólyva had! —
Ki önszemében mások fénye vagy,
Pirulj el hetyke törpéségeden!
— Im elbeszélem én is életem...

Remegve félt hatalmasok kezén
Parancsot osztva tündökölttem én...
Előttem, — bármí hitvány szolgáló porig.
És esdekelve kérte életét,
Ki másokét kacagva tépte szét. —
Hatalmatat rettegve milliók,
A csorda nép kezében labda volt,
Bölcs és bolond, jó és gonosz félett,
Villogtatám én egyként életem.
— Nézd ezt a vért! — ez hősök vére itt,
Kiket halálra lelők lángra vitt,
Kik büszke fővel láttak száz halált,
S a büszke fő — egy intésen levált.

Majd uttörök, magas lángszellemek,
Népek merész vezérei jöttek,
Tagadva kényt, tagadva nyers erőt,
S hatalmamon a porba hulltak ök!
De hajh ki tudná: mi van írva fel
Rám a megölték vértetűivel?
Itt hűtszabadság, ott jogküzdalem,
Itt lángoló szív, örült szerelm,
Ott lelkesülés magas eszméért,
S emitt sötét bűn festé rám e vért.
S élet-halállal míg így játsztam én,
A csordánép bókölva jött felém,
És nyaldosá hízelve, mint az eb,
Urának talpát a jámbor sereg.

Im multam ez! — és most ítéljetek:
Van-e csak egy is, mint én, köztetek?
Illó tehát, hogy meghajolva mind,
Tekintetek e hely királyakint,
S ha ajkatok még felsusogna rám,
Dicséretemről szóljon az csupán!”

Szól, büszke göggel nézve szét
A pallos a terem falán,
S bámulva őt a szolgáló-nép,
Hízelve hajlong, mind a hány...
De zugban a sötét csoport
— Az elvetett, a rozsdamart —
Haragja zúgva, búgva forrt,
S kilépve szól — a büszke kard:

„Önérdem hallám mint hirdetéd.
És meghatodta lelmem e beszéd.
Bámulom én is, mint e szolgáló,
Oh büszke pallos, nagy hatalmadat!
De nem dicsőség, — szégyen az reád,
Mit hetyke göggel elbeszél szád!
Bár birtokodban élet és halál,
Mások kezén csak eszközül valál,
Rut eszközül, — szolgálva zsarnokod,
Míg népe vérén szomja jóllakott,
S ez, — megpuhítva lelke kínai:
Tanult urának bókot mondani,
Hajlongva, csúszva porban, egyaránt
Nagy és kicsiny, — hízelve eb gyanánt,
És szellemét kioltva, mint barom
Igába’ túrt a tarlott ugaron...
Urakodál bűn és erény felett
Bölcs és bolond remegte életed,
S kit szíve lángja elkapott, hevért
Vérével olta, a porig veréd.
S így jött, gonosz szolgálva becselen,
Nadály gyanánt csüggtél az emberen!
Ez érdemed! — oh átkok átka ez! —
Szégyen tapadva multad fényéhez...
Mi vérbüttössel irtva arczodon,
Nem lángoló dícs az, sötét korom!

S mi voltam én? — kérd gúnynyal ajkad,
Hogy ajkamon rád ilyen vád fakad. —
Mi voltam én, rút rozsdamart acél?
Eszköz, miként te! — ah, de drága czél!
Hősök kezében küzdve népjögért,
Bennem nagy eszmék szebb jövőjét...
Most sziklagát, hol a bűn megtörék:
Majd életosztó fényesugár valék...
Remegtetém a földnek zsarnokait,
A merre hősöm büszke karja vitt,
S epedve néztek kinyitk tengeren
Lelánczolt népek milliói felém.
Ah láttam én, ah láttam annyiszor,
Mint sáppadoz előttem a bitor,
S mint ing a föld a büszke trón alatt,
Ha ráveték egyetlen sugarat...
És láttam a föld parány emberét,
Mi nagy, ha egyszer fölemelkedék!...
Nézd ezt a vért, mely rozsdaként fereszt,
Ezrek szívéből egy ontá ki ezt!...
Bérenczek ök, — s ez félisten vala, —
Csudákat tön lelkenek általa...
Oh láttam annyit! — mért beszéljem el?
Fölírva rám a mult betűivel,
S nagyog fölöttem, mint az égi fény...
... A szent szabadság kardja voltam én!”

Szolgálva így nemest, dicsőt, nagyot,
Népek szívében eszménykére vagyok,
És látni vágyik újra fényemet,
— Míg téged borzadással emleget.
Hagyd fényedet! — letűnt örökre már, —
Míg rám dicsőbb kor szebb jövője vár!...
... Zsarnok hatalm’ szétomló hóhalom,
De a szabadság örök hatalom!”

Ilyés Balint.

A Pap tava.

(Angol beszély.)
(Folytatás.)

Harmadik fejezet.

A mézes hetek elmúltak; az alkalmatlan látogatások is befejeztettek, és az orvos néjével együtt háborítlanul élvezhette a csendes házi élet nyugalmat. Denbigh Fülöp jól mondá, hogy Eliz az egyedül hozzá illó nő széles e világon; s a házas élet minden órája nevelte iránta szenvedélyét. Zárkózott és heves természete megkívánta, hogy „a női kedély lágy párnáján” pihenessen; s habár Eliz szelleme nem versenyezhetett is mindenben férjével, csakhamar megkedvelt számos oly tárgyat, mely férjét érdekli, nem annyira önmagukért, mint inkább férje kedvéért.

És mégis, habár minden perc új meg új bizonyítékát nyújtá férje szeretetének, habár látta, hogy férje szeretetteljes pillantásai folyton rajta csüngenek, s hogy lágy hangját ép oly boldogsággal hallgatja az Eliznek érke-zett levelek czimzetét, és a legnagyobb rész-lelességgel és roszul titkolt nyugtalansággal szokta nejét kikérdezzetni a felől, hogy kit látott, s mit csinált távolléte alatt. Gyakran történt, hogy midőn jele már rég elmondta volt, mint töltötte az időt, ő ismét visszatért a tárgyra és rögtöni, rövid, de határozott kérdésekkel lepte meg, mintha félne, hogy előtte valamit eltitkolni vagy őt megcsalni akarná. Nem egyszer a legkisebb rendetlen-ség Eliz öltözetén Fülöpöt ép oly esztelen kifakadásra bírta, mint midőn Eliz a gyűrűt találta; de azután mindig annyira elszomorodott: azon hogy nejét megcsomoritotta, hogy Eliz ily pillanatoktól inkább ő miattá félt, semmint azon múltó kellemetlenség miatt, melyet neki okoztak.

— Nem tudom, mi lelte az orvos urat — mondá a vén Izott nyíltan kifejezett boszan-kodással, — hisz ez képes valakit örüllté tenni! Nem egyszer úgy beszél, mintha én meg akarnám csalni. Azt feleltem neki, hogy soha sem hazudtam, még fiatal koromban sem, most pedig nincs kedvem azt elkezdni, midőn ugyanis már nemsokára számolásra szó-lit az uristen. Nem bánom, de bárki előtt is kimondom, hogy bizony az én uram most már félig sem oly derék ember, mint volt ezeltől!

De dacára az ily kifakadásoknak, a vén Izott mégis keményen megszádta az alatta-valókat, ha jelenlétében azok is ily értelmű megjegyzéseket mertek tenni.

Egy meleg augusztusi délután, midőn a föld az égető napheve alatt reszketni látszott, Denbigh gyors léptekkel sietett a háza mö-gött fekvő nagy réten keresztül egy gyalog-úton, mely a helységnek több útját rövidi-tette meg, melyet azonban az orvos az utóbbi időben igen ritkán használt. Most tükén-bokron keresztül rohant, átugrott a kertjébe vezető alacsony rácsajtón és csakhamar a társalgó-szoba ablaka előtt termett. A külső függönyök félig le voltak bocsátva, s azok zöld árnyéka kellemes, hűs félhomályba bur-kolta a szobát; a rózsák és jázminok illata andalítólag ömlött az ablak közt levő virág-cserepekből, s a virágok közt a nyitott ál-lakban Eliz ült egyszeri, de neki oly jól álló fehér nyári öltönyében. Férjének kimerült arcát és bágyadt tekintetét megpillantva, kérdést akart hozzá intézni, de Fülöp félbe-szakítá:

— Nem időzhetek. Csak azt jöttem mon-dani, hogy ma reggeli félelmem alapos volt. Bailey gyermekei csakugyan vörös himlőt kaptak, még pedig a legveszedelmesebb faj-ból. Az egyik kis fiu már meg is halt sze-gény, a többi négy gyermek pedig fekszik. Bolondok! soha sem hívják idején az embert; csak midőn már késő!

— De sajnálom szegényeket.

— En is. És ebben a zárt, szorult kunyhó-tömegben a betegség terjedni fog, mint a vizár. Egy hete még Slowcombeban volt.

— Így most igen sok dolgod lesz?

— Brixhamba küldtem segélyért, de mig az megérkezik, magamnak kell mindent végezni; annál fogva ne várj reám az ebéddel.

— De nem jöhetnél most be egy pilla-natra? csak egy kis meleg ételt egyél. Nem? Hát egy kis hideg húst? vagy legalább egy pohár bort? — mondá Eliz, aképen kiseb-bítve ajánlatát, a mint férje azok mind-egyikére tagadólag rázta fejét.

— Sietni fogok ugyan, édesem; de azért ne várj reám, s mindenekelett kérlek, ne vir-aszsz.

— És én mit sem tehetek, hogy a szegé-nyek sorsát enyhísem? Nincs szükségök semmire?

— Semmire? Mindenre! Menj Charterné asszonyhoz, kedvesem. Meglátod: mit nem te-het az asszonyi segély a szegény betegek kö-rül, s különösen mint kell táplálni és ápolni azokat, a kiket még nem ért baj; mert az elővigyázat többet ér minden orvosságnál. De bármi történjék is, arról el ne felejtke-zél, hogy a legkisebb veszélytől is óva akar-lak tudni.

Ezután két oly hónap következett, mely-ben Eliz alig látta férjét, de hallott róla annál többet, mert emlegették igen sokan, még pedig mindig csak dicséret és áldás kíséretében. Kemény volt a küzdelem, melyet a veszélyes ellenséggel küzdenie kellett, és Fülöp e küzdelemben felhasználta a tudomány minden hatalmát, minden ügyességét s azon feláldozó buzgalmat, mely jellemének kiváló tulajdonságát képezte. Ambár több teher volt vállain, mint mennyinek elvise-lésére embert képesnek lehetni: mégis senkit sem hanyagolt el, baklövését nem követett el, senki sem panaszkodhatott mellőztetésről vagy gondatlan elhamarkodásról az orvos részéről, ki számtalan embert rántott vissza a sir széléről. Ugy látszott, mintha Fülöp étlen, szomjan és álmatlanul élne, s épen csak ha máshonnan segély érkezett, akkor nézett be egy-egy pillanatra saját házába egy rövid kis ebédre, hideg fűrdőre vagy egy órai al-vásra, és mindenek felett azért, hogy nejevel egy szót vagy egy csókot válthasson, mi — mint őszintén szokta mondani — több erőt nyújtott neki a legmélyebb álomnál.

Az októberi hűvösebb napok beálltával a himlő dühe apadni kezdett; az új esetek na-pomelyike is azoknak, kik neveit minden go-nosznak jelzésére használjuk, csak egy haj-szálynyival is roszabab voltak, mint százan lábbal meg nem sujtottak egy-résztől. És végre elérkezett az este, melyen az orvos napnyugtával haza jöven, azon kijelentéssel örvendezteté meg nejét, hogy, ha csak külö-nösen nem fogják hivatni, az éjjel már nem megy sehova.

— De azért ne gondold az ebéddel, Eliz! — mondá, — ha már ebédeltél, nekem sok-kal jobban fog esni egy csésze tea. — Ezzel öltöző szobájába ment. Midőn ismét vissza-jött a nappali szobájába, ezt már vídám fény-

nyel árasztá el a kandalló tüze és a gyertyák lángja. Az ablaktáblák be voltak zárva, hogy a külső borus és ködös világosság ne zavarja az otthonosságot; és a karszék csábítólag volt a kandalló mellé helyezve, és a szép fehér thea-edény, melyet Eliz csak igen ritka alkalmakkor szokott használni, izlésteljesen csillogott az egyedül e czélra használt asztalkán.

Eliz a tűz előtt térdelt s a tűz fénye aranyszínű világítá meg dús hajzatát, mi-alatt a thea-kannába égő paraszat szedett. Az édes otthon kellemének és kényelmeinek igéző képe volt ez, és Denbigh Fülöp egészen apillanatvarázsnak látszott magátátengedni, midőn a karszék lágy párnái közé dőlt, hogy élvezze a fáradsággal érdemelt nyugalmat.

— Köszönöm — mondá, midőn neje in-csiklandó vacsorát helyezett oldala mellé egy másik kis asztalra — jobb szeretném, ha én szolgálhatnék neked, mint hogy te láss el engem mindennel, de igen fáradtnak érzem magamat.

— Nem is csoda; de vajjon csak fáradt vagy és nem beteg? vagy roszul vagy? — kérde Eliz hirtelen ijedtséggel. — Istenem, Fülöp, hisz forró homlokod!

Azt is észrevette még Eliz, hogy férje csak játszik az étellel, melyet Izott nagy gondallal készített, s nem lehet jóízú evésre bírni.

— Ne nézz oly aggodalommal reám, éde-sem! — mondá az orvos mosolyogva. — Az én óram még nem ütött.

— Nem tudom miért, de nem tudok me-nekülni az aggodás érzetétől, — válaszolá Eliz, — ambár ez kishitűség tőlem, midőn annyi ima száll égbe a te jóllétéért. Ha hallanád, édes férjem, mint beszélnek rólad e szegény anyák, kiknek gyermekeit a halál-tól mentéd meg! Ők oly haládatosak!

— Haládatosak? segítse isten őket, sze-gény nyomorultakat! Bizony nem nagy dolog, a miért irántam hálával viseltetnek. — Mit gondolsz, hányan fogják közülök oly kelle-mesnek találni az életet, hogy ezért szüksé-gesnek találják oly túlságosan hálálkodni?

— Igen sokan, sőt meg vagyok győződve, hogy majd mind. A legszegényebbek is közülök van valamije a mit szeressen, s a miért ennél fogva élni kívánjon. És épen mi, édes férjem, mindnyájok között épen mi nem mondhatjuk, hogy az élet nem érdemes az életre.

— Lehet! de én részemről minden egyes esetről csodálkozom, ha a gyermek, melyet megmentettem, életében meg nem átkozna, a miért nem hagytam meghalni.

— Ej Fülöp — nem vétke hit ez? Isten, a ki megengedte neked, hogy őket meg-mentsed, azt bizonyosan bölcs czélból és az ő boldogságukért tette.

— Sorsjáték az egész élet! — mondá Fülöp bánatosan, — a körülmények teszik az embert szentté vagy vétkező. Vagy azt hiszed-e hogy Kain vagy Judás, vagy bár-melyike is azoknak, kik neveit minden go-nosznak jelzésére használjuk, csak egy haj-szálynyival is roszabab voltak, mint százan lábbal meg nem sujtottak egy-résztől. És végre elérkezett az este, melyen az orvos napnyugtával haza jöven, azon kijelentéssel örvendezteté meg nejét, hogy, ha csak külö-nösen nem fogják hivatni, az éjjel már nem megy sehova.

— De csak nem akarod — veté közbe Eliz, mindinkább elrémülve, — azt állítani, hogy egészen a véletlenre vagyunk bízva? Isten bizonynyal csak úgy és a szerint engedi ránk nehezéni a megpróbáltatás napjait, a mint reánk nézve legjobbnak találja.

— Ez az emberek elmélete; ismerem;

igen kényelmes elmélet, mely minden felelő-séget elhárít az emberről. A mindenhatóság és mindentudás rendezi a színjátéknak min-den jelenetét, jól és helyesen. Az ember pedig csak báb és játékszer kezeiben; tenni-valója nincs: hát legyen tétlen, mozdulatlan néző.

Az orvos elkeseredetten és szakadozottan beszélt; Eliz pedig elhallgatott egy pillanatra, meglepetve férje szavai által.

— Nem ismerem ma rád Fülöp, — mondá rövid szünet mulva, aggodalmasan nézve férje arcát; — nagyon kimerültél. Nem akarsz lefeküdni? Gondold meg: mily régóta nem volt egy zavartalan, nyugodt éjjed sem. Bizton hiszem, hogy holnap reggel sokkal szebb színben fogod látni a világot, s több reményt fogsz kötni az általad megmentett gyermekek életéhez.

— Már rég idő óta nem hallottalak éne-kelni, — szólt az orvos. — Nem tudsz holmi régi, ünnepélyes dalokat? Ma csak ilyenek-hez vagyok hangolva.

Eliz egy kis ideig keresgált hangjegyei közt, és nemsokára kecsesendült kellemes, lágy hangján a Dies irae, e nagyszerű régi dallam, megható szövegével, melyen hit és remény egy a kétségbeeséshez hasonló érzet-tel látszanak küzdeni.

Fülöp homlokát kezére támasztá, mialatt egész lélekkel figyelt a meghatóan komoly és ünnepélyes dalra.

Engem fáradtig kerestél.
Érttem kint, halált szenvedtél,
El ne hagyj, ha így szeretél.

Boszulás igaz birája!
Nyíljék irtalomban házaja,
Még nincs számadás órája.

Én gonosz most följáldok,
Bűn maddit arczban pirulok,
Könyörülj! feléd simulok!

(Folyt. köv.)

Képek Ausztráliából.

Ismét egy távoli világ rész, a nekünk közép-európaiknak épen ellenlábás Ausztrália felé fordítjuk olvasóink figyelmét, s ezuttal épen azon pontra, mely Magyarországnak ellenlábasa: Új-Zealand kettős szigetére. Ha itt, hol lábunk a földön áll, fűrnök keresztül a földet, annak épen közép-pontján át: ez átmérő vagy tengely másik vége Új-Zealandban ütne ki magát a föld tulsó oldalán.

Az európai kíváncsioktólak egyre tovább és tovább terjesztik hatalmukat a föld többi világ részeiben. Több mint negyedszáz év, hogy Amerika felfedeztetett. S századok kellettek, míg a spanyolok, portugálok, legfőképp pedig az an-golok, a benszült vad indusokat mindig hátrább-hátrább szorítva öserdeik rengetegeibe, s a világ-tonos irtó háboruk által egyre fogyaszta, európai birtokká tették az Újvilág legnagyobb részét. Száz éve mulik, hogy Kelet-Indiában, Ázsia déli részeiben az angol birodalmat Clive Róbert megalapította s Warren Hastings szervezte, irtva s leigázva az ázsiai indus népet.

Legújabbban harmadik földrészen ismétlődik ugyanezen világtörténelmi jelenet. Mióta a világ-tenger hajósai által az ötödik földrés, Ausztrália, számos kisebb-nagyobb szigetével felfedeztetett, oda is ezekenként özönlenek az európaik, s kivált az angolok; kik itt már előre készülik magoknak az angolok; kik itt már előre készülik magoknak azon bizodalmat, mely kárpótolja majd őket, ha keletindiai uralmuk is megszűnik, mint ez kárpó-tolta, mikor Észak-Amerikát elvesztették s az Egyesült-Államok, addig Anglia gyarmatai, kivit-ták függetlenségüket.

Ausztrália legnagyobb szigetén, mely a szigetvilágnak mint egy kontinense, Új-Hollandban meglehetősen erős már az angol uralom. A földet már jó formán ki tudják zsákmányolni. A nagy-szerű aranyásások, s a rengeteg mérví juhnyesztés a fő iparág. A főváros Sidney folytonosan és nagy mérvben emelkedik; a telepek, mindig belebb és belebb a sziget kebelében, a rendre irtó-gatott őserdők helyén, egyre szaporodnak. A benni-szültöttek mind szűkebb helyre vannak szorítva,

Egy részük megadta magát az angoloknak, szegényes feltételek mellett (csak hogy ne bánták) szövetséget kötöttek velük; sőt segítnek nekik hadakozni is, saját benszülött testvéreik ellen.

Egy ily „barátságos Maori főnök” arcképét közöljük egy eredeti ausztráliai fotográfia után, melyet ausztráliai ismert derék levelezőnk dr. Kempf ur szíveskedett küldeni lapunk számára. A derék „törzs-fő” ruházata bizony hiányos egykissé. Uszógatya forma derék-kötője van; a többi ruházatot valami nyers bőrből készült subaforma pó-

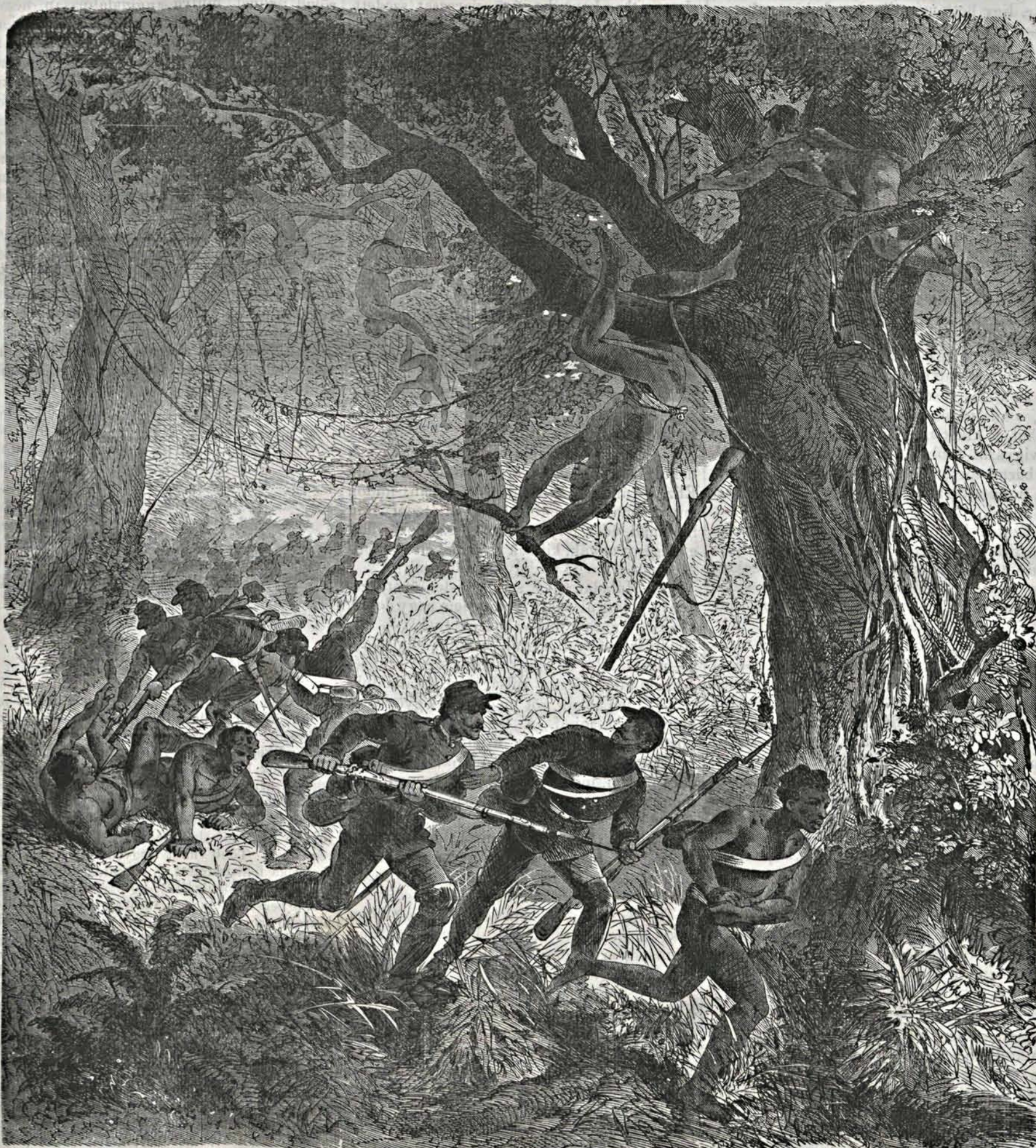
védi magát ellenük s teljességgel nem akar beleegyezni, hogy csak úgy kiirtassák. Hogy e harcából egy véres epizódnak tanuli lehessünk, lépünk át a már említett Új-Zeelandba, és pedig annak északi szigetére: *Te Ika a mauira*.

A múlt év szeptember 8-án az említett sziget Wellington-tartományában levő Wangaui kerület lakosait azon remhír verte fel ágyaikból, hogy az angol gyarmati haderő egy csapatát, a hozzá csatlakozott „barátságos benszülöttek” Pakeha-maorik segély csapatával együtt a „Te-Ngutu-o-manu”

részében, a mi előleges, tervezett hadjáratot látszik igérni.

Nagyobb képünk, melynek eredetije szintén ausztráliai rajz, Új-Zeeland őserdejébe helyeztük bennünket, melynek bámulatos gazdag, buja és változatos növényzetében a kauri-fenyő a legkiválóbb fa-egyéniség, melyet azért az új-zeelandi erdők királynéjének neveztek el.

Az európaiak kémsapata, a benszülöttek segély-csapatával, már hajnali 4 órakor megindult, azon czéllal, hogy a maorikat, kik az erdő bizonyos

Harc a maorikkal Ausztráliában.

tolja. Mellényre, kabáttra, nadrágra, csizmára, sőt még egy szerény bakkancsra vagy bocskorra sem jutott az angol konvenczióból. Kalapnak, tömött erős haja mellett, nem éri szükségét, mindazáltal hogy egészen hajadonfejt ne legyen, egy pár fehér tyúktollat szúrt a hajába. A mi a földön hever mellette, az egy sarokba ledobott ágyneműje lehet, mindössze egy durva pokróczból álló. Isten tartsa meg „ő kegyelmességét” a barátságos Maori-főnököt.

A maorik nagyobb része azonban éppen nem barátságos az angolok iránt, sőt nagyon is dühösen

erődségeiben lakozó vad benszülött maorik (bushmen) csapata kegyetlenül megverte s a tartományi városok is fenyegetve vannak. E szigeten a vad benszülöttek teljességgel nincsenek még leverve, s már több ízben győztek a rendes csapatok ellenében is.

Hogy ellenségeiket nem kimélik s rabolni, zsákmányolni és öldökölni különös előszeretettel szoktak, azt mondani sem kell. Emberevők is; s ilyen által legyőzötni, vagy éppen elevenen esni foglyul, nem igen kecségtető kilátás. Ezáltal a vadak lázadása egyszerre történt a sziget északi és déli

részében magokat jó erősen elszáncolták, váratlan meglepetéssel védhelyökből kivessék, s ha lehet, az egész bush-ból (erdőségből) kiszorítsa a sikra, hol könnyebb lesz elbánni velük.

A meglepetés azonban nem sikerült. A maorik tökéletesen jól voltak értesülve az ellenség czéljáról s mozdulatairól, s ők álltak losbe, s az idegenek tetemes veszteséggel kényszerültek visszavonulni a benszülött vadak elől. Alig hatoltak ugyanis be az erdőbe s a szűk hegyi úton hosszú lánc-sorban léptek előre, minden hegymagaslatról, sziklák megül, fákról egyszerre sortűz adatott rájuk s lát-

hatatlan kezektől számosan terrítették a porba. A katonák nagyobb része még fiatal és gyakorlatlan volt, s bár a tisztok, el nem veszve fejüket, oszlopok csoportosulást vezényeltek, de a katonaság nem engedelmeskedett s kis csoportokba verődve össze, csaknem egyes harcot folytatott a benszülöttek ellen, mi nagyon hátrányos volt és sok emberbe került. A barátságos benszülöttek okosabbak voltak, s közülök alig is esett el egy pár. A katonaság főtisztjei közül néhány elesett. Mindenek fölött Tempky őrnagy, Buck kapitány s egy a katonasághoz nemrég lépett hírlapíró Hastings hadnagy. A vert had kénytelen volt visszavonulni és pedig oly gyorsan, hogy halottait sem vihette magával. Azokat a vadak, kétségkívül, fölvacsorálták még az nap.

Képünk oly percét ragadja meg a csatának, mely a benszülöttekre nézve nem egészen kedvezőnek látszik. Mint a majmok másznak s ugrálnak a fákon s onnan puskáznak le a katonaságra. Egy néhány azonban lepotyogt belőlök s a katonaság martaléka lett. Egyik eldobta vagy ejtette puskáját, s mezeletlenül, csak egy patrontást akasztva nyakába, futással igyekszik menekülni.

A legszomorubb dolgoknak is van nevetséges oldala s tagadhatlan, hogy ez a patrontásos meztelen fráter jókora adag nevetségességgel bír.

Kővár.

Nem messze Remetefés Borkesz-pataka határaitól, hol a Láposvize a magas hegyek közül szabad térre jut, több magas hegy által körülveve áll, az egykor oly erős Kővár romja.

A vár ép állapotában, két részből állott felső és alsó várból (ő és új vár), s ezért kapta az „arx duplex” latin nevet is. A felső vár az urasági laktermeket s börtönöket foglalta magában, míg az alsóban a hivatalok s a várórség volt. A vár piacán még most is láthatni a kövezetet, melynek hasadékaiban a fű buján nő. Pár lépésre a kövezettől meglehetősen nyílt látszik, mely valami börtön vagy pincze be-szüppedése lehet.

A nép száján kevés monda maradt fenn, mi a Kővár fénykorára vagy hanyatlására emlékeztetne. A nép többet nem tud, csak hogy az a Rákócziaké volt, s hogy többször megfordultak ott; mit leginkább bizonyít egy nemesi oklevél, melyet egy román szegény nemes család őse II. Rákóczi Ferencztől kapott, s melyet úgy őriz, mint legdrágább kincsét.

Maori főnök. — (Egy ausztráliai fénykép után.)

A vár építéséről bizonyos adatunk nincsen. Annyi igaz, hogy nagyon rég építették, mint az ország szélén levő, s az ellenség beütései ellen igen alkalmas erősséget. Legtöbb ideig a Drágfiak bir-

hadviselés módjának tökéletesen megfelelt. Modora, melyet a körülötte kanyargó Láposvize még érdekesebbé tesz, a regényes lovagi tetteknek igen eszményi és alkalmas színhelyet nyújtott. Bóné és körülötte magyarok laktak, mit a ma már eloláhosodott lakosok szép termete és viselete bizonyít.

Az erősség maga is, mint helyzete mutatja, az ostromokkal dacolni igen alkalmas volt; s hogy valójában meg is felelt alkalmas helyzetének, több történelmi adat bizonyítja.

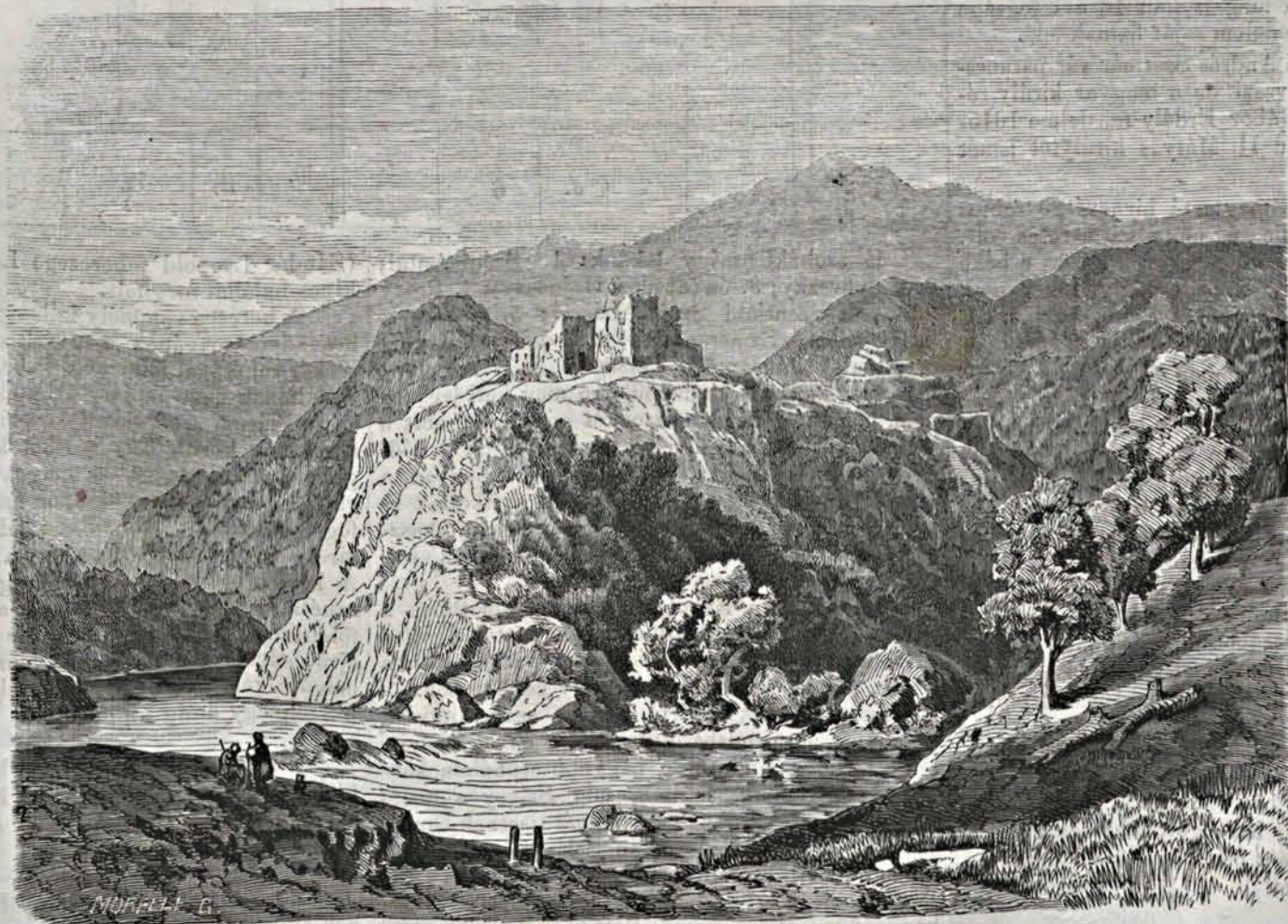
1390-ben a máramarosi oláhok vajdájának, Bátk és Drág-nak megyéi közébe.

1563-ben Karácsony havában Svendi Lázár Szathmár bevétele után Báthori Györgytől önkényes feladás után kezéhez veszi a Zsigmond számára.

1567-ben igen nevezetes ostromot állt ki, mely ostrom világo-san bizonyítja, mily jelentősé-gű erősség volt. János Zsigmond Erdély fejedelme, midőn örökegégért — mely rá atyjáról Szapolyai Jánosról maradt — Miksa magyar királlyal háborút folytatott, s legelőször is Kővart szállotta meg, a melyben akkor Viczmándi Tamás — kit kevéssel azelőtt Svendi nevezett ki, — és Zólyomi Péter voltak a parancsnokok. Az ostrom, a lehető legnagyobb erővel kezdődött, sokáig tartott, míg nem végre az alsó várban az ágyulövések által meglehetősen rés támadt. Bebek György, ki a gyalogságnak volt a parancsnoka, kapván az alkalmon, rohamot parancsol, de sikertelenül, mert a bennlevőktől visszaveretik. Az elszántság, melylyel a bennlevők magokat védelmezték, s a vak-

merő bátorság, melylyel a külvökvők az ostromot meg-meg újtották, bámulatos volt. És mindamellett is, hogy az ostromlók mind nagyobb nagyobb rést lőttek a vár bevetelében, eredményre jutni nem bírtak,

mert valahányszor a nyílásokat megrohan-ták, a bennlevők szurkot, követ s egyéb pusztító anyagokat löktek alá, és ezáltal lehetetlenné tették a megkö-zelítést. Végre az est beállta-val mindkét fél nyugalomba helyeztemagát, hogy kipihenje a vesztelés nap fáradalmait. — Mélycsend volt mindenütt. — Benn az őrség megfelledekezve helyzetéről, nyugalmasan aludt, úgy any-nyira, hogy még a vigyázó helyeken sem lehetett látni egy őrt sem. Ezt két vitéz az ostromlók közül Somogyi Mihály és Dégi János a vár alá lopózáván, észre vette; s hogy e szerencsés alkalom el ne szalasztassák, jelentést tett János Zsigmondnak, ki is seregét felállítván a nyílt résen berohan és a várat 13 napi ostrom után minden veszély nélkül hatalmába keríti. Viczmándi

Kővár. — (Keleti Gusztáv rajza.)

tokában volt. A legelső oklevelet 1424-ből Benkő József mutatja föl és azon iratban mint *Kudár* van említve. (Az ő betűit akkor u-val írták.) Fekvése mind azon kor szellemének, mind a

szerecsés alkalom el ne szalasztassák, jelentést tett János Zsigmondnak, ki is seregét felállítván a nyílt résen berohan és a várat 13 napi ostrom után minden veszély nélkül hatalmába keríti. Viczmándi

Tamás ezen ostrom alatt életét veszíté, Zólyomi pedig fogságba esett.

Kövár ezután is folytonos ostromnak volt kitéve s hol egyik, hol másik hadakozó félnek került kezére, de állandóan egyik sem bírhatta.

1601-ben Báthori Zsigmondot, hogy fejedelemségre választották, bejövetelekor többen ellenel küld, hogy Bástát részükre megnyerjék, egyenahány várat — melyeket az oláhoktól visszafoglaltak — neki zálogul át adának, s köztük Kövárt is. De Báthori Zsigmond, kinek célja volt Erdélyt a német kezére juttatni, többször felment a német császárhoz tervéről biztosítandó, hogy csak Várad, Kövár, Huszt és Szamos-Ujvár legyen kezén, célja sikerülni fog. E terv részben sikerült is, mert az előbb említett várak utóbb s különösen Báthori Gábor fejelemeségének változtatva a német császár kezébe kerültek.

1605-ben újra említésre méltó hadicsel színter volt, midőn Bocskay István Erdély felé győzelmesen haladva, az erőseget megszállotta, és azt elfoglalni törekedett. Seregében néhány nagybányai polgár volt, mint fogoly. Rokonaik megtudták, hogy Kövár alatt vannak, elmentek és kérték Bocskayt, hogy bocsássa szabadon a foglyokat. Bocskay a foglyok szabadon bocsátását meg is ígerte, oly feltétel alatt, ha a várat kezére kerítik. — A nagybányaiak vállalkoztak az elejébe szabott feltétel végrehajtására; annál is inkább, mert a felső várban levő 150 magyarral összekötöttesben állottak, s mert az alsó várban levő német-őrség száma csak 32 volt. Sikertől is nekik a magyarokat rábírták, hogy a német őrséget elfogják; a mit végre is hajtván, a vár Bocskayé lett.***

Mint előbb is említett, a vár felső részében voltak a börtönök, melyek több nevezetes embert is foglaltak be zord falak közé. Ezek között volt Zólyomi Dávid is, ki I. Rákóczi György fejedelemség jutását erőlyes közbenjárása által nagy mérvben elősegítette. A fejedeleml Zólyominak ezen szolgálatát meg is jutalmazta, megajándékozván őt igen szép jószágokkal, s azonfölül országtábornokságra is emelte. De Zólyomi ily sok szerencsében részesülve, nem sokáig maradt az illem határai közt. Búszke vágyainak többlet áldozott, mint a mennyi hálaival s engedelmességgel a fejedelem iránt viseltetett. Függni senkitől sem akart, s mi több, az általa gyűjtött testőrség által több féltelenséget követett el. Végre a fejedelem felségárlási bűnvád mellett 1633-ban Váásrhelytől elfogatta; Fogarásra vitték előleges fogságba, míg a Fejérvárt kimondott ítélet következtében Kövárba tették át örök fogságba, a hol 1649. (mások szerint 1651.) augusztusban meg is halt 18 évi fogsága után. — Javait a fejedelem saját fiainak adá.

1613-ban Dóczy András Szatmár vár parancsnoka Kövárt csellet veszi be a magyar király részére. De Bethlen Gábor Erdély fejedelme 1615-ben egyezmény útján II. Mátyás királytól ismét visszanyeré.

Kövár ezután is megtartá hírnevét, s fontos jelentősége még az ellenség előtt is ismeretes volt. 1662-ben, midőn Leopold és a török között a béke feltételek kitűztettek, Köprili nagy vezér csak azzal a feltétellel akart békét kötni, ha Kövárt, Székelyhidat és Nagy-Károlyt átadja Leopold.

A Rákóczi forradalomban Kövár még rendületlenül áll. 1703-ban a császáriak hatalmában látjuk. Szeptemberben a forradalmiak keményen megtámadták; de az ostrom alatt Rabutin megérkezik s feloldozza az ostrom alól***. Később azonban félélemből-e vagy cselből a vár őrsége a forradalmiak pártjára áll; s ezen állásának eredménye azután az lett, hogy Kövár lerontatott....

S most azon erősség, mely egykor végyváraink közül egyik legtekintélyesebb volt, lakhatatlan rom. Csak egyes kódorabok hirdetik, hogy itt hajdan vár volt; s csak azok emlékeztetnek vissza a mult idők viharos, de dicsteljes napjaira. Ott gyászolja most régi nagyságát, mintegy szégyelve magát az unokáitól, Erdély egyik búszke vára. Az épületek helyén kisebb-nagyobb fák vannak a nőnek; a hősök vérekből vadrosák táplálkoznak. Hol egykor harci zaj harsogott, most csak a nyáj egyhangú kolompja és a pásztor búz furulyája zavarja a néma csendet. Takács Sándor.

*) Kövári Erdély. tört. III. köt. 190. lap.

**) Wolf de Bethlen Hist. Libr. XIV.

***) Fundgruben von Gr. Jos. Kemény. II. 304. l.

Kazinczy Ferencz naplója

budai fogságában.

(Vége.)

Junius 5. Főhadnagy Asztleitner meglátogata. — „Nem alkalmatlan-e az a szakál?” — kérdé. — „Nekem az az egyik kinom, — felelém — sokszor felbreszt, mert párnám szálaiba akad.” — „Vesse lo hát az ur.” — Előhozá a borbélyt, ki előbb ollóval levágta szakállamat, azután megborotválta.

A borotválás után András bátyám, az atyám testvére és Dienes öcsém hozzáam vezetettének. De velök jöve Ötvös is, a Németh János adjunctusa s vigyázott, hogy titkon ne szólhassunk.

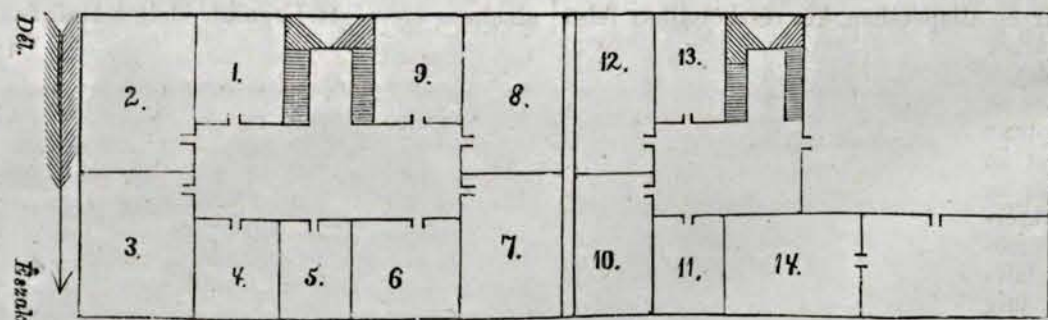
Junius 7. András bátyám, Dienes öcsém, Szirmay Péter, Boronkay Gáspár és Szabó Sárió hozzáam jövének. Junius 8-án és 9-én ismét, de mindig felvigyázó alatt. Velök vala egy nap Sulyovszky Sándor, a Menyhért testvére. Ez beszélé, mily kemény hideg kegyetlenséggel beszélő velök Izden-czy József, az a mindonható status-tanácsnok. Pálffy gróf kancellárát számárnak, titulázta s midőn amazoknak lenyakzatásukról volt szó, úgy viselé magát, mintha az volt volna kérdés, vajjon a fekete tyúkot ölesse-e meg a szakács vagy a tarkát?

Junius 10. Főhadnagy Asztleitner azt kérdé tőlem késő este, ha nem akarnám-e meglátogatni Sulyovszkyt? — „Szívesen, — mondám, — sőt köszönöm a kérdést, de az hadnagy urra bajt vonhatna, s így nem megyek.” — Bizonyossá tevé, hogy az sem reám, sem ő reá nem vonand bajt s átmenék.

Sulyovszky sirt, megölelt, megkövetett; csudálkozék, hogy engem oly vagnak lát; csak most hiszi már a mit a katonáktól hallott s fogadja, hogy levelemet örökre megtartja. „Micsoda, hát meg van a level?” — „Meg van.” — „Ide vele hamar, hiszen, ha meglátnák Rakics szerencsétlen lenne.” — Elégeték a levelet, mert Sulyovszkyknak, ki jól kené a direktort, még gyertya is vala engedve.

Junius 11. Viradatok a gárdaházhoz vittek által s én azon szobába szállítottam, melyben Hajnóczy szenvode.

A g árdáépület felső sora.

E szobákban így lakánk: 1. Szén Antal; 2. Sulyovszky; 3. én (az előtt Hajnóczy); 4. Rosty János és Szentjóbí Szabó László; 5. Bacsnányi; 6. Hirgeiszt és Szmetanovics; 7. Bujanovics Kornél és Aszalay János; 8. Versegly és 14. Szlávny György. — Ezen gárdáépületre meg kell jegyznem, hogy a nádornak tizenkét gárdistája volt a bécsiek közül. De midőn két bécsi gárdista, Ordódi és Csesmesz 1795-ben, az év első hónapjaiban, a magok kapitányokat Véghehlyt meggyilkolták és azért a bécsi glacián, szarvasbőr nadrágban, akasztófa alá kerültek, a nádor a gárdát eltöröltte s viszszaülkötötte.

Midőn Szén Károly direktor Némethnek a Tunis, Tripolis és Algirt elmentette, itt hallgatta ki Szlávny György a beszédet, mert az ő aijtája a 14. sz. a nem vala bezárva, hogy sétálhasson. — Egyszer a tisztak az ifjú és szép szálás növésű Szlávnyét uniformisba öltöztették s éjszaka felvették a férjéhez s mintha a nagyobb szobában kártyáznai akarnának, leültek, míg Szlávny a maga szobájában alszik. Az ő Szlávnyét tisztnek ismeré s szabadon ereszté. Az orban Szlávnyé nem kártyázott a kártya mellett maradtok tisztakkal.

Belépém új szobámba, Novák azt kívánta, hogy a falon a kemence mellett csókoljak meg egy nagy foltot. Nekem a kívánság természetnek tetszett s nem engedelmeskedtem. — „Meg fogod köszönni, — mondá Novák — ha megmondom micsoda folt az.” — Megcsókoltam. — A kemény téiben, a milyen egy század alatt sincs, a fázékony Hajnóczy magára vette aszódi kék gubáját s a fal a kék bun-

dától piszkot kapott. Kérdeztem, melyik ágyban halt Hajnóczy s elfoglaltam azt.

Még mindig a Németh direktor kényétől függék, de itt már vendégek eresztésének hozzánk s elnézék, hogy késünk volt, — bár titokban. Én papírost hozaték és tintát s reggeli három órától késő estig szüntelenül dolgoztam. Bár mindjárt akkor irtam volna meg szenvedésünk históriáját. Mint örvendek most, hogy csak rövid jegyzetimet is bírom.

Junius 30. Dienes öcsém nálam. — Sentenciáink tizezer példányban nyomattattak ki Landernél s Szlávny György azt nekem meghozá titokban. Egyébként megjelenének az újság levelekben is magyarrá s németre fordítva. Ábból ugyan az olvasó keveset tanul, de nekünk kedvesebbet nem tehettek. Látta a világ, hogy cselekedtünk gondatlanság volt, nem gonoszág. Zsigraynak azt vetették vétkül, hogy a katekizmus szavait megszelídítette, Laczkovicsnak, hogy tüzesbéké tette. — Példa kelle rá, hogy rettegjen az ország.

Julius 10. Királyi ügyigazgató Nyéki Németh János elhagyá Pestet s az ő foglyai átadatának a katonai rendnek. Megszabadulánk az istentelen teremtmény kezeiből s vele együtt elesének a porkolátság dicősen folytatott méltóságától az igen öreg és tompa elméjű budai szenátor Krammerlauf és férfi korát elért szivtelen Bascherer is. Krammerlauf nem volt rossz, de bolond volt. „Essen Sie, essen Sie!” — így kínálta a halálra már kitett Martinovicsot spárgával; „ne csináljon semmit belőle” (már tudniillik, hogy elüti a hóhér fejét), „egyék jó izüen.” — Az a másik szép nevű német (Peerrnek kell prononciálni) bolond is volt, rossz is volt. „Most lesz jó dolgok, — mondá a jó, bár csak könnyelműségből jó Novák — megmutatom én, mint bánik a szerencsétlenekkel a katoná.” — S jól velünk csak azért is gyakran tevé, hogy érezzük, mennyivel van jobb sorsunk a katonák, mint az általa is annyira gyűlölt Németh alatt.

Julius 13. Szlávny György és János testvérekhez hír érkezik, hogy anyjok, — testvére a fejévet Laczkovics Jánosnak és a velünk fogva tartott Laczkovics Lászlónak — Váradon meghalt. — Szíves részt verünk fűjalmukban. S midőn így elfoglala a bánat, kapitány Novák késeskedve egy ideig, ha tudassa-e velünk? beszél, hogy a nádor

teste oly széles volt. Üveges hintókon vitettek mindent butorakkal.

Augustus 20. Kazinczy József testvérem hozám jön. Hír töle, hogy feleségem, — még akkor leány — elhagyta a bécsi Salásiának klostromát, hol 1786 óta neveltetett és Kázmérban van szülői-nél. — Ezt íram általa a grófnának, ki ezt imádságos könyvében tartogató, míg azt átvevém, mint fogságom maradványát:

„Gütigste Gräfin! Ich habe im Geiste den seligen Augenblick, da sie ihre zwei lieben Kinder an ihr Mutterherz schlieszen werden, und geniesse diese Freude mit.“ (Drága grófné! Lelkem előtt áll a boldog pillanat, melyben két kedves gyermekét anyai szívéhez szoritandja, s együtt élvezem ez örömet.) (Budai fogságom, aug. 20. 1795.)

A Tiszaszabályozás befolyása a magyar talajra.

(Vége.)

Házának vagy csak az európai hegycsúcsok által esőtartalmukból már megfosztott légáramok érhetnek a tengerrel, vagy éppen az oroszországi síkokról jövő szikkasztó szelek, s idebent a 3000 □ mfdnyi sík vidéken csaknem semmi hegyeink, melyekbe belé ütközve lehelhetnének legalább az itt képződött párákálva terhelte fellegek, és ne repülhetnének még a Tisza és Duna felül is a messze magasba el, a forró Alföld felett, vagy a legkedvezőbb esetben is a határszélek hegyei felé.

Ily ellentétek mellett természetes, hogy míg Németszágon alig veszik tekintetbe a vidék vízrajzi és esőzési viszonyait: Magyarországon, mely csak a középázsiai, esőtlen sivatagoknak legnyugatibb nyulványa Európában, mindenekfelett az eső varázs hatalmát érzi a gazda, s Ditz szerint is méltán tart Anacreonnal, hogy: „*δωρο μὲν ἀνέστωρ*” — a víz a legjobb.

A természet adott minden ily fokvűs s ily képződési vidéknek ily természetű vizeket, mint a mi Tiszánk volt, s midőn a vidék képződési viszonyai megváltoznak, midőn hogy egy szőljünk, a talaj fejlődésére, termő réteggé átalakulására nincs szükség többé az oly nagy bőségben csapongó vizekre: akkorra már a folyók is felveszik azon szabályosabb folyamatot, mint azt nyugat Európa vizeitől látjuk.

S mi, úgy látszik, éppen e víztömegek elpusztítását tűztük ki az említett években feladatunkul. Kiragadni bármilyen a Tiszának széles vízterületét, az annak 217 □ mfdnyi árterét, tehát ennnyivel megkevesbiteni a vízfelszínt; a 24 □ mfdnyi Balaton 9—10 mfdre összeszoritani, s hullámaint a Fekete-tengerbe küldeni; ezeken kívül 40—50 □ mfdnyi bűzhűdő mocsárt kiszáritani: mind ez a jó szándékú, de nem eléggé óvatos javítani törekvésnek és kitartásnak máris csaknem teljesen sikerült, — s hogy is ne? hiszen ily vidékeken a természet maga is örömet kezünkre dolgozik, csak egyszer „*aqui*”-t adjunk neki.

És mit nyertünk mind ezzel? — 300 □ mfdnyi területet egy országban, melynek gyér népessége mellett erre még legkevésbé volt szüksége, s oly nép számára, mely különben is hajlandó a külterjes gazdálkodásra, s melyben tehát ezzel csak azon hajlamot erősítettük, hogy — mint az amerikaiak — gondatlanul merítse ki földét, hiszen még olg őstermő erejű vidék várakozik pusztító kezére.

Ellenben e nyereséggért elvesztettünk éppen az év legkritikusabb szakában bőven párolgó vízfelszínt annyit, mely az Alföld területének csaknem tizedrészét tette. A volt 341 □ mfdnyi vízterület helyett mostanra maradt csak 84 □ mfd, s így az összes felszínnek csak 1/4-öd része a tenger nélküli országra.

Elvesztettük másodsor azon talajvizet, mely mint róla fentebb mondtunk, éppen az áradások nagyságával arányos mértékben itatta be a csekély emelkedési Alföld legváltozibb pontjait és az oly nélkülözhetlen nedvességgel, hogy így mintegy a mennyi kárt okozott az ár a folyók közelében, annyi vagy talán két annyi hasznot hajtson az országban a távolibb vidékek bő természetén.

Elvesztettünk harmadsor olyat, minek megbecsülhetlen hatását kétségbe vonni nem jutott eszébe még eddig senkinek, t. i. a völgyek iszapodását. Közudomások dolog, hogy Egyiptom mostoha viszonyai mellett is a Nilus évi áradásai azok, melyek miatt annyi ezredek óta mind e mai napig megtörtött a föld termékenységét. Az oly régóta mivolt és népes China, mely képes volt a 300 mfd hosszú, észáki nagy falat emelni, örömet tűri, hogy az ország belsejében az ép ily csekély esésű és

csavargós nagy folyamok minden évben óriás területet elöntöntenek árjaikkal. A kis Hollandia a Rajna régibb áradásainak köszöni, hogy még most is ő láthatja el Anglia piacait legelősebb márkákkal.

Mind e bajt el lehetett volna kerülni egy kis változtatással, — ha t. i. nem feleltük volna, hogy míg a társadalmi újítások tekintetében mindig nyugatot kell szem előtt tartanunk, hazánk és nemzetünk physisai jellegének megítélésében sokszor keletről kell a mértékeket vennünk; mert mint magunk, úgy hazánk is, melyet talán ép ezért választánk Európában lakhelyül, — több tekintetben még mindaddig nem hagyta el azon határokat, melyek a keletet elválasztják az oly egészen más típusú nyugattól.

Ha nem tűrhetve tovább a folyók rakoncátlanokdásait, azokat szabályozni akartuk, csak azon mérsékelt eljárásra kellett volna szorítkoznunk, melyet a hasonló fokvűs és természetű Ganges szabályozásánál követett az angol kormány, t. i. az árveznek egy elég nagy, de bizonyos területű árterre korlátozására, nem pedig annak lefolyatására.

Ez eljárás megövezett volna az ország nemzetgazdasági érdekeivel s természeti szükségével. Ha a Palocapa-féle terv szerint, átmetszések nélkül, csupán a legmagasabb árszínrel is 3—5 lábál magasabb, s egymástól 400 ölnyi távolban futó, felül is 2 öles, erős védgátak közé lett volna az ár összeszorítva, — a víz fentebb fejtgetett szoropét is teljesíthette volna, s a talajvíz a magasabb víz-ozlop nyomása mellett az Alföld rétegeiben is még messzebbre elhatolt volna, — ellenben az átmetszések hiányában sebesen tova nem iramodhatván, a nyár egy részére is megmaradt volna a sok vízkészletünk s a temérdek iszap, míg az ár levonulása után az árterek is bár rövid ideig, de annál dúsabb legelő- és takarmány-helyül szolgálhattak volna.

Ellenben a Váásrhelyi Pál terve szerint a Tiszaszabályozás a folyam útjának 107 átmetszése, így 75 mfdtel megrövidítése, s ez úton oly esés előidézése által volt eszközöndő, hogy a folyó az előbbi 3 vonal helyett 4-5 vonalat, tehát felényivel többet essék 100 ölenként, mint 1846 előtt.

E terv felülvizsgálására Palocapa Péter, velenzei építészeti felügyelő meghívatván, midőn a Tisza táját megvizsgálta, a Váásrhelyi-féle átmetszéseket nem helyeselte s helyettük csak a gátakat ajánla. Azonban az ő terve el nem fogadtatott, s Pasetti miniszteri tancsok közbenjárására 1856 után csak annyi létesítetett belőle, hogy a Váásrhelyi által csak némely helyekre tervezett gyöngébb gátak az egész folyam hosszára kiterjesztettek, de csak 300 ölnyi távolban egymástól. Így, hogy úgy szóljunk, mindkét tervnek a rosszsa egyesítettett: a Váásrhelyi-féle átmetszések, hogy gyorsan lefolyjon a víz, — a Palocapa-féle erős s tágas védgátak helyet, melyek a víznek csak egy határozott térre szorítását tervezték — a gyengébb és szűkebb töltésekkel, melyek így az átmetszések mellett még inkább kiszorítják a vizet, vagy ha hirteleni s nagy az ár, az átszakadástól kevésbé biztosítanak.

Könnyű volt kiszámítani, hogy mennyit fog a Tisza hullámai alól kiragadt kövér föld holdaként jövedelmezni, s hogy ez uton mennyi értékkel lesz gazdagabb az ország. De nem oly könnyű volt azt előrelátni, hogy hány ember kezében fogja koldusbottá változtatni az ékét az inség és nyomor, ha a talajban történő változások miatt az ország sok távolabbi része mit sem terem, s ha magán az ármentesített teréken is, melyek eleinte ontják a termést, — 6—8 év múlva minden kiűl.

Ott terül aztán szemünk előtt minden felé a szép fekete föld, apró darabokba felrúcsosodva, mely recseg, ropog minden lépés alatt, vagy ha több homok van vele elvegyülve, nagyobb s vastagabb „szalonak”-szellő darabokba repedezve fel, mely ha a nedvet csak fölülről kapja, ha eső hull reá, meglapul, de át nem bocsátja azt, és melyet, ha száraz, „a Wolfram-aczéből készült eke sem képes felhasználni,” s melyből lassanként minden növény kihál.

Kinek kellene Magyarországon most mindazt fejtgetni: hogy ezek miatt azon vidéken, melyről még a felodhatlan Széchenyi azt jövedőltetgét, miszerint „pár évtized múlva a Tisza völgye egy bájos kertet fog átalakíttatni,” — „a Tiszaszabályozás előhaladásával lépést tartva apad az eső” — mint a Bánátiól Hunfalynak írják; — hogy a táj felett magasan úzó könnyű fellegekben csak a dörgés, villámlás s a pusztító vihar fészkelte meg magát az áldó nedv helyett, s hogy a szép fehér gulyák, a régi Magyarország fő kincstörzsei, me-

lyekből meg lehetett gazdagodni a nélkül, hogy kimerítettük volna földünket érte, — évről évre tünédenek-e „*vízmentesített*” pusztákról, melyeken most annak egykor annyit dícsért költsége, a pásztor furulyák helyett, száraz avar közt csak az ördögborza (eryngium) úzi játékait....

Azonban a ki bölcsen igazságos, méltányos is. Attól, kinek sorsát eljárszani szabadság adatott, nincs megtagadva az visszavivhatni. S a nagy kérdés: vajon az embernek, ha megrothatja feje felett a klímát — hatalmában van-e azt javíthatni is, a történelem igen-nel felel.

S ez az, mit tudunk végtelen jól esik!

Hazánk geográfiai helyzetét, az alanti síkokat, a magas határokat, a talaj szerkezetét megváltoztatni nincs hatalmunkban; nincs hatalmunkban oltítani a száraz orosz szeleknek, hogy ide ne fújjanak, s megparancsolni a nyugati felhőknek, hogy hozzánk jöjjenek. Nincs hatalmunkban kiero-szakolni a természetől, hogy e föld, melyet hazánk választánk, ne egy sokkal délibb tájék hőmérsékével legyen, mintegy ide átfedve, a Földközi-tenger északi partjain.

De hatalmunkban van kettő, mi a túlpártan is oly varázs erővel működik, a *faültetés* és *csatornázás*, s ezzel nyitva az út, jóvá tenni, mit talán vétkezünk.

Az, mit könnyen ronthatni, könnyen is javul, s ha oly érzékeny klímánk, hogy oly csekély érintés is felbillenthető, mint a multi volt, — nem kételkedhetünk, hogy ily csekély tényező is vízszáallíthatja rajta a súlyegyent. De ha mind annak, a mi történt, nem lehetett rá semmi hatása, úgy az erdősis és csatornázásba vetett minden remény is csak hiu ábránd.

Annak, ki a vízkezesedés rontó hatását tagadja — tagadni kell a *faültetés* s *csatornázás* javító képességét is, — megingatni az ezekben vetett hitet, s csökkenteni az irántok nyílódnuló buzgalmat.

Am tegye, a ki nyugodt lélekkel bírja tenni ezt. De ne feledd, hogy a baj, melyet a még nálunk rettegni nem tanult szóval jelelnék: klímaváltozás ép olyan, mint a többi természeti bajok, mennél előbb halad, gyógyítani annál nehezebb, s ne feledd, hogy hol ez erőre kapva, nem lehet már feltartani rohanó kerekét, ott pusztító csapásával egyaránt elseper népet s hazát. Dapsy L.

A hazai halászat.

(Nézetek a hazai halászat ügyében. Irta Kenessey Kálmán. Pest, 1869. Kiadja Ráth Mór.)

Ismét egy mű a nép valódi barátjától. E lapok olvasói előtt is bizonyosan ismeretes már Kenessey Kálmánnak eddig is szép siker által követett törekvése a népbankok létrehozása körül. Nemrég egy másik kis művét ismertető ugyan-csak e lapokon a munkás kérdéssel Magyarországon; s most ujabbán egy harmadik füzetű fekszik előttünk a „hazai halászat”; illetőleg a haltenyésztés ügyében.

Élni, mindenek előtt megélni, — ez a főkérdés úgy az egyesekre, mint a nemzetekre; a dolgok természetes menete szerint csak ezután jön, és pedig ezután magától jön a műveltség, művészet, s szellemi felvirágzás. E természetes, és oly igen helyeselhető irányzat az, mely a *practicus* angol népnél az állam naggyvá léételének biztos alapja volt, s ez az, mely — alig érthető anomáliaként, — annyira szokatlan a mi irodalmunkban. Jogok, politikai jogok, függetlenség, szabadság, a szellem érdekei az uralkodó eszmék, melyekért eddig irodalmunkban is annyi köteteket, lapokat, és csaknem mindent áldoztunk, míg a hatalom és tekintély valódi alapja, az *anyagi jólét*, a melyen egyszerű szilárdul állva, biztosabban követelhetjük jogainkat, s biztosabban is megnyerjük azokat, mert a *tekinthetőség követelése előtt kérés meghajlani a világ*, — ezt oly kevésbé méltatuk eddig ama másik irány mellett figyelemre.

A nemzet vagyonának egy nagy részét teszik a vadak, a természet önkéntes productumai, melyek az ő területén tenyésznek a nélkül, hogy nekünk valami fáradságba kerülne azok fentartása. E vadak közt minden nép birtokán legfontosabb szerepet játszanak a halak, melyek sokhelyt, kivált az ipari fejlettségnek még legelső fokán álló nemzeteknél, majdnem egyedül, és pedig igen egyszerű táplálékát képezik egy nagy néposztálynak. Tudjuk, hogy hazánkban is még nem igen rég mult ol az idő, midőn a Tiszára ráült, mit egy régi író jellemzőleg feljegyzett róla, t. i. hogy benne 1/3-adrész a hal s 2/3-adrész a víz csak. S hol

** (A volt nagyváradi püspökről.) Kihallgatásra ment a volt n.-váradai püspökhöz, a jelenleg Nagyváradtól Kolozsvárig építkezés alatt levő vasút vállalkozóinak egy jogi tanácsadója, velük néhány földrendes kisaajátítása iránt tiszteletáldozást nyújtott. A nagyváradi püspöknek a székelyek kérésére a kassai érseknek ajánlotta: „Ennyióért nem adom!” mondá határozottan neki.

a főpap — „De excellentiád, fontolja meg hogy...
... „Irába, nem adhatom?” — „Tehát hogy
adnád excellentiád?” — „Kérde az úgynök.” — „Odaadom
feléért, mert köztünk legyen mondván, a föld nem
ér meg annyit, mint a mennyit ön ajánlta” — mondá
mosolyogva a kellemesen meglepett úgynöknek. A
mely főpap életéből ily emlékek maradnak fel,
annak távozását hívei méltán fájjalhatják.

*(7500 játék kártya) fog el Kecskeméten
egy év alatt. Mindennapra esik 20—22, minthogy
pedig helyben kártya csináló nincs, ez ipar éven-
ként kivisz 2000 frtot.

Megválasztott képviselők.

(Márc. 9—márc. 19.)

Jobboldaliak: Lónyay Menyhért, Szilágyi József *Pozsony város.* Acél Péter *Arad v. Pászt* Vilmos *Verecz.* Ordódy Pál *Komáromgye.* Szüllő Géza, Prileszky Tádé, Olgyai Zsigmond, id. gróf Zichy József, ifj. gr. Zichy J. *Pozsonm.* Keményfi J. *Esztorgomgye.* Majláth István, Ivánka Zsigmond, Paczoly J. *Hontm.* Bánó József, Berzevics Tivadar, Bujanovics Sándor, gr. Szirmay Ferencz, Dienes J., Semsey Pál *Sárosm.* Gajzágó Salamon, Simay G. *Szamos-Ujvár.* Éber Nándor *Székl.* Gál János *Óldfalva.* Kautz Gyula *Győr v.* Rónay Jácint, Földváry Miklós *Győr.* Fekete J., Petri Á. *Maros-Vásárhely.* Gr. Andrassy Gyula, Kossuth Pál, Molnár István, Kazinezy István, Szirmay Ödön, Zalay István, Harkányi Károly *Zemplénm.* Horváth Boldizsár, Hollán Ernő, Bezzerédi László, Szabó Miklós, Széll Kálmán, Radó Kálmán, Ernusz Kelemen *Vasm.* Semsey Albert, Csörge László *Abaujn.* B. Mednyánszky Dénes *Selmec.* Zsedényi, Fest Imre, gr. Csáky Tivadar, Raicz Szilárd *Szepesm.* Kuhlina Ferencz, Pulszky Ferencz, Muzslai Sándor, Huszár Sándor, gr. Forgách Antal *Nógrádm.* Budai Sándor, Pásztelyi János *Beregm.* Szentiványi Adolf, Madocsányi Pál *Liptóm.* Gr. Berényi F., Rudnay Istv. *Nyitram.* Szögényi László, gr. Zichy Nándor *Fehérm.* Báro Szplényi Béla *Körmöcz.* Turay Samu *H.-Szoboszló.* Szabó Imre *Pápa.* Petrovay Akos, Nehrebeczky Ungm. Mátyás Lajos, Szitányi B. *Trencsénm.* Lehoczky Egyed *Zólyomm.* Gr. Eszterházy Pál *Veszprém.* Bohus Zsigmond *Aradm.* Betogh Kelemen, gróf Bethlen Sándor *B.-Szolnok.* Uharik Ján., Szilvai Kár., Kvassay László, Urbanovszky E., Ocskay Rudolf, Krajcsik János *Trencsénm.* Justh József és Kálmán *Turócsm.* Perczel Béla *Tolnám.* Késmárki Józ., gr. Zichy Manó, Anyos I. *Veszprém.* Tóth Vilmos *Jeszzenszky L.* Wodianer Alb. *Nyitram.* Pribek Ant., gr. Buttlar Sánd. Ungm. Horváth Döme *Kecskemét.* Plachy Lajos *Zólyomm.* Rannicher J., Kapp G. *N.-Szeben.* Ormós S. *Aradm.* Melász V., Lindner G., *Kőhalomszék.* Börmches Fr., Wächter E. *Brassó.* Onossy Mátyás *Temesmegye.* Horváth Mihály *Szeged.*

Baloldaliak: Ghyez Kálmán *Komárom v.* Tisza Kálmán, Kiss Lajos, Patay István *Debrecen.* Andrassy Gyula *Esztorgom.* Kollár Antal *Esztorgom v.* Irányi Dániel *Pécs.* Boczkó Dániel *B.-Csaba.* Csiky Sándor *Eger.* Beliczay István *B.-Gyula.* Csernovics Péter *N.-Kikinda.* Gubody Sándor *N.-Kőrös.* Györfly Gy. *N.-Várád.* Krajcsics F., Lukács Bódog, Nagy János *Pozsonm.* Pap Lajos *Kézdi-Vásárhely.* Eöri Sándor *Győr.* Mikovics Zs., Zátori Kálmán, Ghyez Ignác *Komárom.* Horváth Elek, Szalay Sándor *Vasm.* Gr. Károlyi Ede, Pécsi Tamás, Gábor Istv. *Abaujn.* B. Podmaniczky Frigyes *Szarvas.* Gonda László *Békés v.* Salamon Lajos, Madarász József *Fehérm.* Gál Péter *Veszprém.* Ludvig János *Késmárk.* Bobory Károly *Cegléd.* Császár Balint *Sepsiszentgyörgy.* Fazekas Lajos *Félegyháza.* Oláh Miklós *Hajdu-Dorogh.* Ördög Frigyes *Békésm.* Bónis Samu *Szabolcsm.* Döry Sándor, Szluha Ignác *N.-Szabolcs.* Ördög Fr., Tancsics Mihály *Békésm.* Berecz F. *Gyöngyös.* Bözörményi László, Kállay Manó *Szabolcsm.* Vay Mih. *Szathmár.* Kiss Ján.

Szathmár v. Péter K., Orszay Elek, Almásy S. *Hevesm.* Szakács Dán. *Zemplénm.* Szilágyi Aron *Halas.* Kiss Miklós *Kecskemét.* Szilágyi Virgil *H.-M.-Vásárhely.* Schwarz Gyula *Sz.-Fénervár.* Zahornáczky B. *Szepesm.* Vukovics Sebő *Temesm.* Plachy Tam. *Nógrád.* Konovics Zombor. Babes V. *Krassóm.* Eder Istv. *Csongrád v.* Mocsonyi A. Popovics Zs. *Aradm.* Csandó S., Gáspár András, Möriz P., Farkas Elek *Biharm.* Matkovics Tiv. *Veszprém.* Simonyi Ernő *Baranyam.* Beniczky Ödön, gr. Koglevich Béla, Jankovics Mikl., Drágfi Sánd. *Festm.* Ludvig János *Szeged.* Kossuth Lajos *Kaposvár.*

Nemzeti színház.

Péntek, márc. 12. „Egy szegény ifjú története.” 4 Dráma 5 felv. Irta Feuille; ford. Feleki.
Szombat, márc. 13. „Ördög Róbert.” Opera 5 felv. Zenéjét szerz. Meyerbeer.
Vasárnap, márc. 14. „Lelencz.” Szinmű 4 felv. Irta Szigligeti.
Hétfő, márc. 15. „Misanthrop.” Vigjáték 5 felv. Irta Molière; ford. Szász Károly.
Kedd, márc. 16. „Zampa.” Opera 3 felv. Zenéjét szerz. Herold.
Szerda, márc. 17. „Egyetlen ledány.” Vigj. 1 felv. Irta gr. Fredro S.; ford. Radnótfy. — „Füldőre kell menni.” Vigjáték 1 felv.; — és „Reggeli előtt.” drámai tréfa 1 felv. Irta gr. Fredro; ford. Radnótfy.
Csütörtök, márc. 18. „Tévedt nő.” Opera 4 felv. Zenéjét szerz. Verdi.

Molière remek jellemvígátéka, „A misanthrop” e héten hétfőn harmadszor adatott. Örökéletű mű, de melyet a mi közönségünk úgy látszik lassan tud megismerni. Különösebb még, hogy némely kritikák is gyöngye és unalmas műnek találja. Egyiknek Alcest hibás alak, mert nevetéses. A másiknak a cselekvény vékonyasága ellen van kifogása. Sem célunk, sem elég helyünk polemizálni; de azt hiszszük, hogy a ki egy Shakespeare vagy Molière ellen akar kardot rántani, azt könnyű szerrrel nem teheti, hanem ugyancsak jól neki készüljön. Molière e művével teremtetten meg az igazi magasabb vigjátékok. Meg akarta kísérteni, hogy csattanós jelenetek, érdekesítő bonyolulások s más segédeszközei nélkül a hatásnak, csupán csak jellemekre lehet-e vigjátékok építeni. Természetes, hogy (kiváló erje érzetében) inkább is mellőzte, mint szükség volt, azon eszközait a hatásnak, melyek ellen demonstrálni akart. Két száz év óta el van ismerve, hogy célja tökéletesen sikerült. Persze, ahoz moliéri lángész kíváncsít, ily kevés cselekvénnyel ily jó vigjátékok, vagy bármilyen drámai művet teremteni. Ily művek, mint a Misanthrop, örök időkig korrektívái maradnak az izlés romlásának s a tudásnak. A mostani francia vigjáték-iskola kinövéséi ellen egy ily moliéri jellemvígáték végig nézése a közönségnek, betanulása a színésznek valódi ellenszer. Részünkről a nemz. színház játérendében a Mizantropot és a nemso-kára színre kerülendő „Tudós asszonyok”-at valódi nyemernynek tartjuk. Gyakran nem fognak adani, de évenként kétszer-háromszor igazi üdülésre szolgálnak. — Mi az előadást illeti: Feleki fanyar Alcest, haragos ott, hoi fájdalmasnak kellene lennie, s kedélye nemességét nem bírja eléggé kitüntetni. Szerdahelyi igen jó alakot csinált a füzfa-poéta gavallérból, a két marquis szerepében Benedek és Náday az inasban Santa mulattattak. De a koszuu Celmenet és Arsindét illeti; amabban Prielle remekelt, szokott finomságával; ebben Paulainé volt egészen helyen.

Szerkesztői mondanivaló.

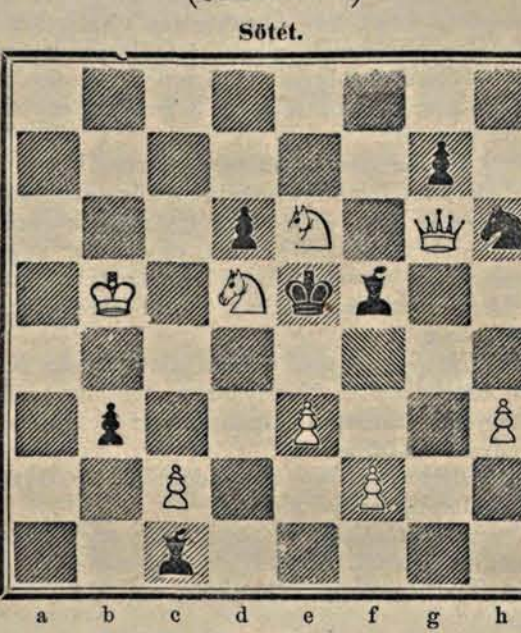
— **Árnyal.** Elég lett volna csak a négy első sort be-küldeni mutatványul. A ki a rim kedvéért a kemence helyett kattan írást és pedig enyhe kattan, s a ki, hogy a sor egy szóttaggal hosszabb ne legyen kelletlenül, így hiányjelez: „ifj” szerelmes” — az jobban teszi, ha nem verselget. A költő alak nem azért van föltalálva a költészetben, hogy gondolat-fizmitó nyug legyen, hanem hogy könnyű és szép ruhája legyen az eszmének.
— **Szeged B. J.** Nem tudjuk, mit vétett önnek Gh. K. hogy versbe hozza bele nevét, mint Pilátusét a kré-dóba. A másik humoros akarna lenni, de sehoggy se megy. A végsőtrófiá kivált eseten. Egyik sem közölhető.

— **Szeged B. J.** Nem tudjuk, mit vétett önnek Gh. K. hogy versbe hozza bele nevét, mint Pilátusét a kré-dóba. A másik humoros akarna lenni, de sehoggy se megy. A végsőtrófiá kivált eseten. Egyik sem közölhető.

— **Pest-Lipótváros.** F. A. Börzei biztatásnak meg-járná; de így versebe szedve tűnik ki igazán, hogy milyen rettenetes prózai.
— **Lukács-ház.** B. E. A korteskedés ellen most már egykissé késő volna szót emelni; egyébiránt mind lapunk-ban, mind más lapokban ismételve történtek felszólalások e nemzeti bűn ellen.
— **Papa.** K. L. Kuldeménység a képpel együtt föl fog-juk használni.
— **Csorna.** K. E. „A fekete kabinet” érdekes cikk; adni fogjuk, mielőtt sor kerül rá.

SAKKJÁTÉK.

486-dik sz. f. — Bayer Konrádtól (Olmützben.)

Világos indul s a 3-dik lépésre mattot mond.

A 481-dik számú feladvány megfejtése.

(Hein R.-tól, Magdeburgban.)
Világos. 1. Ba8—b8+ 2. Vh7—e4+ 3. Vd4—e3+ 4. Vc3—f3+ 5. Vf3—f2+
Sötét. 1. Vc5—b8+ 2. Kh7—b6 3. Kd6—b7 4. Kd6—b7 5. Kd6—b7
Világos. 6. Vf2—g2+ 7. Vg2—g1+ 8. Ff1—g2+ 9. Fg2—c6 matt.
Sötét. 1. Kb7—b6 2. Kb6—b7 3. Kb6—b7 4. Kb6—b7 5. Kb6—b7

Helyesen fejtették meg: Veszprém: Fülöp József. — Miskolc: Czenthe József. — Karcag: Kacsó Lajos. — Csákvár: Kling Iván. — Gelsen: Glesinger Zeigmond. — F.-Nyáradon: Gerecz Károly. — A pesti sakk-kör.

Folyó évi március hó végével az éne-gyedes előfizetések lejárván, április 1-től új elő-fizetésre hívjuk fel a t. cz. olvasó közönséget.

Előfizetési feltételek:
A VASÁRNAPI UJSÁG
és
Politikai Ujdonságokra
együtt véve:

Évnyegyedre (ápr.—jun.) . . . . . 2 ft. 50 kr.
Félévre (ápr.—szept.) . . . . . 5 „ „
Három negyedévre (ápr.—decz.) . . . . . 7 „ „

A Vasárnapi Ujságra külön:
Évnyegyedre (ápr.—jun.) . . . . . 1 ft. 50 kr.

A Politikai Ujdonságokra külön:
Évnyegyedre (ápr.—jun.) . . . . . 1 ft. 25 kr.

A lapok folytatélagos kiadhatóságai tekintetéből az előfizetések mellobbi megtele tisztelettel kértük.

A pénzes levelek csak bérmentesítve fogadtatnak el.

A Vasárn. Ujság és Polit. Ujdonságok kiadó-hivatala.
(Pest, egyetem-utca 4-ik szám alatt.)

TARTALOM.

Zlatarovics Róbert (arckép). — A pallos és a kard. — A Pap tava (folyt.). — Képek Ausztráliából (két képpel). — Kóvár (képpel). — Kazinczy Ferenc naplója budai fogságá-ban (képpel, vége). — A Tiszszabályozás befolyása a ma-gyar talajra (vége). — A hazai halászat. — Egyveleg. — **Tarhaz:** Az acél-hárfa. — A Nibelung-ének fordításáról. — Irodalom és művészet. — Közintézetek, egyletek. — Ipar, gazdaság, kereskedés. — Egyház és iskola. — Mi új-ság? — Megválasztott képviselők. — Nemzeti színház. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Heti-naptár.

Felelős szerkesztő: Nagy Miklós. (L. magyar-utca 21. sz.)

HIRDETÉSEK.

Titkos betegségeket s tehetetlenséget

(nemi gyengőség.)

katonai és polgári kórházakban siker-rel használt egyszerű módszerrel bámu-latos gyorsan és alaposan (az újonnan keletkezettek 48 óra alatt) gyógyítja Weiss J. gyak. orvos és szülész, az itteni és kir. garnizon főorvosának kiszolgált osztályorvos, minden alkalmatossággal egy a titoktartás, mint a gyógyuláshoz jól beosztott rendelő-intézetében Pest, kis mező-utca 33. sz. 1. emelet, (a „Terézváros” czimzett gyógytár szomszédságában), bemenet a lépcsőn, naponként reggel 7 óráig 10-ig és délután 1—4 óráig.
Férflak és hölgyek részére külön bemenet és külön vározsoba.
Díjjal ellátott levelekre leggyorsab-ban válasz, és kívánatra gyógyszerrel is gondoskodik. 447 (3—12)

Bőrbajok

valamint

titkos betegségeket
és súlyos utóbajai ellen, sok évi tapasztalás s a világhírű Ricord (egykorú pá-risi tanárnak) módszere után, siker-biztosítással, rendel:

Sugár F. orvosudor stb.
Lakása Pesten,
váci-utca 15-ik szám alatt,
a korona kávéház mellett.

Elfogad naponként 11 órá-tól 1-ig. 479 (1—12)
Megkereshető levél által is.

Különös figyelmeztetés a szülék számára.

Gyakran felmerült eseteknél alkal-mam lévén sajnosan tapasztalni, misze-rint „Gilisza csokoládé” név alatt ismert, kitűnő hatású szellemi tüzér-kező család által utánoztatnak, s az ál-szer sajátomról vett minta szerinti utasítás mellett terjesztetik; van zere-necsem a tisztelt közönséget ezenell figyelmeztetni, hogy valódi általam ki-szített gilisza csokoládénak csak azt is-mernie el, melynél a mellékelt utasítás-on nevem nem nyomtatva, hanem sajátke-züleg aláírva van, mint azt alább látható.
Egyébiránt legkezelebb a meg-terjesztést követlenül adtam, vagy a könyvecskében megnevezett t. bizo-mányosoknál eszközölni. 458 (2—12)
Kapható Pesten: **Török József** és **Thallmayer** és társ uraknál.

Nagy Mihály
gyógyszerész Tokajban.

A t. szülékhez!

Érdekelte bizonyítvány „Gilisza csoko-ládém” tekintetében. Szikszó, január 13-án 1869. Tekintetes érdemes ur! Uraságodnak bizonyosan jól fog esni a tudósítás, hogy „Gilisza csokoládéjának” hatása csodá-latos nagyszerű volt, is csakugyan sajnálatos volna, ha a tekintetes urnak titka időjártaival nem kerülne nyilvánosságra, mert dacára a vegyszeret nagyban előhaladásának az után-zot „Gilisza csokoládé” az önéhez képest semmi! Most tehát ismét felkértem ön-t ezen mellékelt pénzürt számomra „Csokolá-dét” küldeni sziveskedjék. Mely kéresem mellett vagyok és maradok alázatos szolgálja
Nagy Mihály s. k.

Kapható Pesten: **Török József** és **Thall-mayer** és társ, nemkülönben könyvecské-ben jegyzett t. bizonyos uraknál, egy db. 20 kr., nálam 6 darab 1 ft. 440 (2—12)

Króczér Ágoston m. k.
gyógyszerész Tokajban.

Férfi vászongingek.
Középszerűek: 2 ft., 2 ft. 25 kr. Finomak: 3 ft., 3 ft. 50 kr. Egész finomak: 4 ft. 50 kr.
simák, szegélyezettek. simák, szegélyezettek.

TAKÁTSI A.
„a völégényhez”
Pesten kishid-utca
„a vastuskóhoz”
czimzett házban.
472 (1—2)

Háló ujjasok. 1 ft. 60 kr., 2, 3, 4 ft.
Fésülő gallérok. 2 ft. 20 kr., 3, 4, 5 ft.

Régi pénzeket

és mindenemü régiséget, drágakövet, lovagló és nyeregszámokat lóka-rakkal együtt, arany, ezüst és draga-kövekkel kirakva; továbbá gyöngyöt, színeskővet, aranyat, ezüstöt, asványo-kat vesz és cserél a legmagasb áron.

Régiségek és természetiek irodaja.

Posten, Dorottya-utca s a Lloyd épü-letben, 14. sz. a.,

hol egy nagy választéku raktár mindekmü régiségek, régi pénzek, gombok, óvek és mentekötőből a legelőssébb áron, ugy-szintén egy nagy raktár asványok, lep-kek, bogarak, madárőrök, tojások, szemüvegek is találhatók. 473 (1—4)

Figyelmeztetés a szülőknek!

Alólt ajánlja a t. szülők figyelmébe ál-tala készített

gilisza csokoládét,

mely nemcsak biztos hatása által, de egy-szersmind kellemes ízénél fogva felül-mul minden illyenü találmányt.

Ára 1 dbnak 15 kr. oszt. ért.

Nagyan megrendelők méltányos engedményben részesülnek.

Sipőcz István.
gyógyszerész Pécsen.
446 (2—12)

SKRIVÁN VINCZE

első magyar

selyem- és nemez-kalap gyári-raktára

465 (3—3)

PESTEN.

Főraktár: kigyó-tér.

Nagy választéku raktár, minden-mü selyem- és nemez-kalapok-ból, urak, hölgyek és gyer-mekek számára, saját és külföldi gyártmányok, kelme-vadász-kala-pok, házi- és vadász-sípkák, kucs-mak, nyakcsukók, utazási nemez-topánkák, ugyszintén hölgyi ne-mez-czipók bőrtálpal, papuesok és egészégi nemezkalapok.

Az összes formák az alanti számok szerint kaphatók. Vidéki megrende-léseknel a melléki álló számok pon-telletek mellett, még a kalapok árát, színt és a fej nagyságát kérjük megjelölni.

Kalapok. festés, tisztítás vagy dívatosítás végett a legnagyobb készséggel elfogadtatnak és gyor-san elkészíttetnek.

1. sz. vadász-kalapok, zöldek és szür-kék, 3, 50, 4, 50, 5 ftig.
2. » félkemények, feketék és szür-kék, 3, 3, 50, 4, 4, 50, 5 ftig.
3. » félkemények és lágyak, fehér és szürke 3, 3, 50, 4, 4, 50, 5 ftig.
4. » félkemények és lágyak, fehér és szürke selyem szegélyvel 3, 3, 50, 4, 4, 50, 5 ftig.
5. » félkemény és lágy, fekete és szürke 3, 3, 50, 4, 4, 50, 5 ftig.
6. » kalapok fűt, papok számára, si-mák 4, 5 ft., selyem-nemez, fi-nom 4, 5, 6 ftig.
7. » félkemény és lágy, fekete és szürke 3, 3, 50, 4, 4, 50, 5 ftig.
8. » félkemény és lágy, fekete és szürke, selyem szegélyvel 3, 50, 4, 5, 5 ft. 50 ftig.
9. » félkemény és lágy, fekete és szürke 3, 3, 50, 4, 4, 50, 5 ftig.
10. » félkemény és lágy, fekete és szürke 3, 3, 50, 4, 4, 50, 5 ftig.
11. » legújabb alaku félkemény 3, 50, 4, 4, 50, 5, 5, 50 krig.

12. sz. legújabb alaku vízmentes kem-, fekete és szürke 3, 50, 4, 4, 50 5 ftig.
13. » legújabb alaku félkemény és szürke 3, 3, 50, 4, 4, 50, 5 ftig.
14. » széles karimájú félkem. és lágy, fekete és szürke 4, 4, 50, 5 ftig.
15. » legújabb alaku vízm. kemény, fekete és szürke 3, 50, 4, 4, 50, 5 ftig.
16. » kemény, fekete, sima, nemez és selyemből 4, 4, 50, 5, 6 ftig.
17. » egész lágy, fekete és szürke 3, 3, 50, 4, 4, 50, 5 ftig.
18. » inas- és kocsis-kalap, fekete félkemény, 3, 3, 50, 4, 5, 6 ftig.
19. » legújabb alaku félkemény és lágy, fekete és szürke 3, 50, 4, 4, 50, 5 ftig.
20. » legújabb alaku vízmentes kem-, fekete és szürke 3, 50, 4, 4, 50, 5 ftig.
21. » kocsis-kalap, kemény és lágy, fekete 3, 3, 50, 4, 5, 6 ftig.
22. » kucsma 2 ft. 50 karimájával, asztrakán 5 ftig, persz prém 5, 6, 7, 8 ftig.
23. » piros török sipka 1.80, 2 ftig.
24. » huszársipka, piros és különféle színben 3, 50, 4, 5 ftig.
25. » inas-kalap, fekete, fűt és egész kemény 3, 50, 4, 4, 50, 5, 6 ftig.

Gyermekek-kalapok kaphatók, a 3. számból félkemény és lágy 2, 2, 50, 3 ftig, 9. számból fekete és szürke, selyem- és bárszony-szegélyvel 2, 50 3 ftig, keskeny szalaggal szegélyezve 2, 2, 50, 3 ftig. Csecesemők számára felálló karimával fekete és szürke 3, 3, 50, 4 ftig, ugyanyolán tiszta fehér 4, 5, 6 ftig.

Nagybani és darabonkinti eladás.

Láczay Szabó Károly ur kova-malomkö-gyára Sáros-Patakon, melynek készítményei a Londoni világiállításban jutalom-érmét nyertek, átment egy részvény-társulat birtokába

Sáros-pataki kovamalomkö-gyári egyesület

czime alatt:

Már Láczay Szabó Károly ur kezelése alatt évről-évre annyira fokozódott kelendőse ezen francia modorban készített malomköveknek, hogy azok, a kik malomkö-szükségletüket ezen gyárból fedezték, újabb megrendeléseknél mindig ugyanazon minőségű köveket kívántak, a melyeket már előbb nyertek, mely körülmény azok kitűnő voltáról és hasznavehetőségéről a legkétségtelenebb bizonyítványt nyújtja. A részvény-társaság, mely Láczay Szabó Károly urat a gyár további vezetésével megbízta, — különösen oda fog törekedni, hogy a legkelendőbb átmérőjű kövekből mindig néhány pár a gyárban készletben legyen, hogy a beérkező megrendelések azonnal teljesíthetők legyenek.

A kövek kétféle minőségűek, minőlfogva két osztályra osztatnak.

Az I-ső osztályú sáros-pataki kövek keményebb fajuk lévén, nagy előnnyel használhatók gőz- és műmalmokban fehérítésre; már első fellépésüknél a francia kova-malomkövekkel versenyre keltek és ezek roppant árát tetemesen leszállították, és a mellett, hogy a francia kövekkel egy sorba helyezhetők, sőt ezeket némely tekintetben, különösen tartósságára nézve, felülmúlják, ezeknél tetemesen olcsóbbak is.

A II-ik osztályú sáros-pataki kövek különösen a száraz és sima vagy paraszti őrítésre valók, és mindennemű gőz- és műmalmoknál, vízi, szél és szárazmalmoknál alkalmasak. Ezen különös szépségű rejtő kovafaj egyedül csak a sáros-pataki határban jön elő és az abból készült malomkövek mindennemű gabonafajok őrítésére kitűnők és győzősek. — Felsőnyük pedig, a mi a legnagyobb ritkaság az, hogy rozsa őrítésre párjuk nincsen; — végre a szosz és pálinka gyárakban a kukorica őrítésre igen keresettek.

A legkelendőbb malomkövek ára helyben Sáros-Patakon, páranként osztárértékben.

Átméret:	36"	38"	40"	42"	44"	46"	48"
Ár:	160 ft.	170 ft.	180 ft.	190 ft.	200 ft.	210 ft.	220 ft.
Átméret:	36"	38"	40"	42"	44"	46"	48"
Ár:	120 ft.	130 ft.	140 ft.	150 ft.	160 ft.	170 ft.	180 ft.

A felső könek rendes magassága 12", az aljkőé 10", ezenfelül minden hüvelyk 2 ft. 70 krral számítottatik; alacsonyabbág tekintetbe nem vétetik. A megrendelések minden pár köre 50 forint előpénz beküldése mellett, még pedig néhány héttel előbb, mintsem a kövek szükségeltetnek, történnek, egyuttal pontosan meghatározandó a kö nagysága, a lyuk bősége, valamint az irány, vajjon jobbra vagy balra lézen forgásuk, végre miféle malomra és őrítés nemére szükségeltetik és melyik osztálybeli legyen a kö.

A megrendelések vagy Pesten Gubitz és Roth uraknál, Széchenyi-utca 3-dik szám alatt, vagy Sáros-Patakon „A sáros-pataki kova-malomkö-gyári egyesület” czime alatt levél útján történhetnek. — A kövek csak készpénz fizetés vagy utánvét mellett küldetnek el a kikötött időben. — Pest, 1869. márczius havában.

478 (1-18)

Medaille de la société des sciences industrielles de Paris.

Semmi ősz haj többé!

MELANOGENE.

Diequemare-tól Rouenből. Gyár: Rouenban, rue Saint-Nicolas, 39.

A haj- és szakálnak pillanatnyi gyors, bármely árnyszerű a bőre nézve minden kártékony hatás nélküli festése.

Ezen festőszert legjobban valamennyi eddig használtak közt. Főraktár: Pesten Török József gyógyszer. urnál, király-utca 7. szám. Ára 3 ft. 50 kr., postán 20 krral több.

332 (13-18)

Heckenast Gusztáv könyvkiadó-hivatalában Pesten (egyetem-utca 4. sz.), megjelent és minden könyvtárnál kapható:

A magyar költészet története
az ősidőktől Kisfaludy Sándorig.

Irtá

Toldy Ferencz.

Második, javított kiadás, egy kötetben.
Címkepes kiadás. (XVI. és 475 lap).
Fűzve . . . . . 2 ft.
Diszkutésben . . . . . 3 "

Heckenast Gusztáv pesti könyvkiadónál megjelent és minden könyvtárnál kapható:

Rath György Német-magyar és magyar-német műszótára az új törvényhozásnak. (VI., 154; II. 80 lap, nagy 8-rét) a két rész egy kötetben keményen kötve 1 ft. 50 kr. (Deutsch-ungarische und ungarisch-deutsche Terminologie der neuen Gesetzgebung.)

Kelemen Mór. Latin-német magyar tiszti szótár. Átnézte. Dr. Ballagi Mór, tanár. 1862. 92 lap, 8-rét) fűzve . . . . . 50 kr.

Német-magyar tudományos műszótár a gymnásiumok és reáliskolák számára Deutsch-ungarische wissenschaftliche Terminologie. (VIII., 362 lap, nagy 8-rét) fűzve . . . . . 2 ft. 50 kr.

Babos Kálmán. Közhasznú magyar- és francia-magyar művekben, magán és hivatalos iratokban, hírlapokban, folyóiratokban és társalgási nyelvben gyakran előforduló idegen szavak megértésére és helyes kiejtésére. (VIII., és 328 lap, nagy 8-rét) fűzve . . . . . 1 ft. 80 kr.

Mol. Új magyar-francia és francia-magyar szótár. A legjobb kutatók szerint szerkesztve. Harmadik teljesen bővített és javított kiadás. Két kötet:
I. kötet: Francia-magyar rész. D'après les meilleurs ouvrages publiés jusqu'à ce jour et spécialement d'après le dictionnaire français de Molé (420 lap 8-rét) fűzve . . . . . 1 ft. 60 kr.
II. kötet: Magyar-francia rész. Irtá Babos Kálmán. (520 lap, 8-rét) fűzve 1 ft. 60 kr.

A két rész egybe kötve fél bőrbé 4 frt.

477 (1-2)

Diszes
husvét
tojások
legújabb
fecskendő, bokréta,
pisztolyok, gyűrűk és
tojások
dus választékát,
10 krtól kezdve 20 ftig,
ajánlják
Kertész és Eisert
Pesten,
Dorottya-utca
2-ik szám.

Mindennemű takarópapiros (Makulatur)

kapható Pesten, egyetem-utca 4-ik sz.

292 Biztos szer (7-9)
fogfájás ellen.

Dr. Paycha-féle

alveolár-fogcseppek,

1 nagy üveges ára . . . . . 1 ft. — kr.
1 kisebb . . . . . " 50 "

Vipera-zsinórok,

biztos szer torokfájdalmak, lényegesen torokgyilk ellen.

Egy ily zsinór a nyakra helyeztetvén, a fájdalom ellen ovólag hat, s a gyökerező gyulladás okvetlen bekövetkezik.

1 zsinór ára 1 ft. 58 kr.

Krieger A., gyakorlati tyukszem-műtő jónak elismert

tyukszemtapasza,

a tyukszemnek gyökerező maggyógyítás biztosítása mellett.

1 nagy skatulya ára . . . . . 70 kr.
1 kisebb . . . . . " 35 "

Főraktár Magyarországra nézve Pesten: TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerész-nél király-utca 7. sz. a.

Márczius havi előfizetőink keretnek megrendeléseik korán tételére, hogy a lap küldése részükre fenn ne akadjon.

Az

„ELLENŐR”

most már a rendes évnegyed előtt állván, — megrendelhető a következő árfokozat szerint:

egy óra (április)	1 ft. 40 krral,
évnegyedre (április—június)	4 " — "
félévre (április—szeptember)	8 " — "
három negyedévre (április—december)	12 " — "

Gyűjtőknek 10 példány után egy tisztelet példány jár.

Az előfizetési pénzek bérmentesítve Heckenast Gusztáv hírlapkiadó-hivatalába (Pest, egyetem-utca 4. sz. a.) küldendők.

Legújabb párisi minták női vászon-készletekből,

mint:

ágyonmú ingek, corsettek, nadragok, pongyola öltönyök, fésülő köpenyek stb. ajánl

Türsch F.-nél

Pesten, váci-utca 19-dik szám.

Összeállított mennyiségű készletek 400, — 600, — 800, — 3000 ftig mindig megrendelhetők.

464 (1-3)

Friss VETŐMAGVAK,

ugymint:

Lóhere, valódi francia és magyar lucerna.

Lóhere, stájer vörös.

Réti here, fehér hollandi.

Vadóc (Reigras), angol, francia, olasz, belföldi.

Réti csibehúr (Spörgel).

Baltaczin (Espacelette).

Cukor- és takarmány-cseklarépa.

Tarló-répa.

Bukkony, mohar, nyári és őszi-repeze.

Tavaszi-buza és rozs.

Pohanka. 417 (4-13)

Mezel komacsin (Timotheusgras).

Burnófi (Pimpinella).

Akazfa-magvak.

Es más magfajok.

Olaj-pogácsa.

Szappangyökér, ragdalt és őrölt.

Gabona-zsók és gyékények.

Gép-olaj, legjobb minőségű.

Disznózsír, Szalonna és haj.

Angol patent-kocsi- és gépköcsök.

Fekete labdó virágokhoz.

Jó minőségben és jutányos áron kaphatók:

Halbauer G. János, kereskedésben Pesten.

Raktár és irodája saját házában Terézváros, Rombach-utca 7. szám a.

Hatodik kiadás (magyar nyelven harmadik).

A nemi élet

títkai s veszélyei.

Értekezések a nemzés és nemi betegségekről, az utóbbiak óv- és gyógy-módjairól. 457 (3-12)

Függelékkel a bujakkori ragályásról és Dr. Rodet, lyoni orvos

ragályelleni legbiztosabb óv-szeréről.

A férfi és női ivarszerek bonzoni ábráival. Ára: 1 ujforint.

Postán megküldve 10 krral több; utánvétellel 40 krral több;

Megrendelhető szerzőtől következő cím alatt:

Dr. Eiber V. P.

Pesten, József-utca 66-ik számú saját házában.

FISCHER GUSZTÁV, színháztér, a kereskedelmi bank-épületében Pesten,

ajánlja legnagyobb raktárát, mely áll mindennemű legújabb francia ruhakelme-diszitményekből minden évszakra; továbbá selyemrojtók-ból és paszomány-árúkból, selyem-, bársony s atlasz-szalagok, érez-, üveg-s pasmantri-gombokból, — varró-, szígyártó- s kötő-czernákából, kötő- s stikkölő-pamutból, varró- és trama-selyem-ből valamint fehér és színes mousselinek, organtin, mouli, batiz-elair, perkál, shirting, croisé és halesontokból; nagyszerű raktárt tartok; továbbá mindennemű függönytartók, tükörbojtok, csillár-zsinórok, redőzetek, líoni ezüst- s aranyesikékből paszomány és száfrangokból. Ajánlom továbbá butor-, kocsi- s katonai-paszományárúkat és selyemkémekell ellátott nagyszerű raktárat, mindennemű atlasz, lustrine, florentine, mazzline patent- és selyem-bársonyokkal egyetemben, a legjutányosb gyári áron. 409 (5-10)

Röck István gépgyára Pesten,

a soroksári utcában 20. sz. alatt létezik.

Ugyanott készíttetnek: Lokomobilok, eséplőgépek, valamint tovaszállítható ló-eséplőgépek kerekre, tisztító és szákoló eszközökkel, a legczélszerűbben módosítva. Ehhez való járgányok (Göpel) kerekre, oly szerkezettel, hogy nem kell ezeket levenni. Így lóeséplő-gépek minden nagyságban, bordázott sinekkel Hensmann rendszere szerint; továbbá amerikaiak czövekkel és a hozzá szükségeselt járgánnyal, új módosításokkal, könnyű járatuk és tartósságuk miatt különösen ajánlhatók.

Mindennemű ekék, szécskavágók, kukoriczamorzsolók, répavágók, olaj és borsajtók, zuzók, daramalmok, körfűrészek stb. Különösen figyelemre méltók minden nagyságu őrő-malmok gőz-, víz- és széljáratra.

Kitűnő erős szerkezetű gőzmalmok kattanokkal, teljesen felszerelve.

Szilárd munkáért és készítményei czélszerűségeért kezkesedik

Röck István,

gépgyár-tulajdonos.

459 (2-6)

Csak nyeremény lehetséges!!

Nem igérvények, sorsjegyek eladása részletekben.

Hogy t. cz. üzletbarátainknak az eredeti sorsjegyek bevásárlását megkönnyíthessük, — azon intézkedést hoztuk létre, hogy a legkedveltebb-féle sorsjegyeket, — eltérve a kibocsátási áraktól kisebb részletekben adjuk el és így megszerezhető

egy huszadrész 1864-ki 100 forintos eredeti sorsjegy . . . . . 8 forint,
egy huszadrész hitel sorsjegy . . . . . 10 "

Az üzlet megkötése alkalmával a vevőnek egy általunk kibocsátott eladási levél, melyen a sorsjegy sorozata és száma pontosan feljegyezve van — kézbesítetik, s ez időszert a huszadrész sorsjegy az illetőnek birtokában megy át és saját hasznára játszik.

A sorsjegy mindaddig nálunk lototéményezve marad, míg csak ki nem huzatik, a huzás után a nyere-mény felvételét s a vevőre eső nyeremény általunk azonnal kifizetetik.

Az 1864-ki sorsjegy főnyereménye 250.000 ft., legkisebb nyeremény 160, 165, 170—200 ft.

A kredit sorsjegy főnyereménye 200.000 ft., legkisebb nyeremény 165, 180, 185—200 ft.

E szerint a befizetett összeg semmi szín alatt nem veszhet el,

mert már a legkisebb nyeremény is, mint a fentebbiekből látható — a sorsjegy beszerzési árát, mely okvetlen kihuzatik — körülbelül fedezi, s a mellott részletjegyeinket vissza is vásároljuk. Ugy hiszszük, hogy ezen intézkedésünk által a t. cz. közönség igényeivel találkozzunk annyival is inkább, — mert így a kisebb vagyonosoknak is, kik nincsenek azon helyzetbe, hogy maguknak egész sorsjegyet vásárolhassanak, alkalom nyújtatik hamar kisebb mértékben is a sorsjegygyeremények előnyeiben részesülni, — ellenben vagyonos egyéniségek a különféle sorozatok és számok bevásárlása által nyeremény vágyaikat csak fokozhatják.

A kisebb vagyonos, ki nyereményét remény útján akar elérni, eddig igérvényeket vásárolt a nélkül, hogy kiadott pénzéért neki kárpótás nyújtott volna, s így pénze örökre veszendőbe ment, de ez most részletjegyeink bevásárlása által fölöslegessé válik, mert a vevő fentebbi csekély összeg lefizetése által egyszerű-mindenkorra a vásárolt sorsjegy minden huzásában a vele való játszmát magának biztosítja, s ehhez még azon kellemes öntudat is járul, hogy pénzt soha el nem vesztheti. — Diszesen kiállított részletjegyeink különösen ajándékok s tiszteletdíjakul stb. ajánlhatók.

PIRNITZER TESTVÉREK,

bank- s váltóüzlete Pesten, Dorottya-utca 10. sz. a.

Vidéki megrendelések a legpontosabban s gyorsan teljesíttetnek, s az összeg utánvétele mellott is eszközölhetők.

406 (4-6)

Tavaszi árjegyzék

Türsch F.-től

váci-utca 19-dik szám a „nagy Kristóf” mellett Pesten.

Az árak készpénzfizetés vagy utánvétel mellett értendők.

Női-vászonneműek rumburgi vagy hollandi vászonból.

Nappali-ingek, darabja: 4, 5, 6, 8—14 forintig.
Magas éjjeli ingek, darabja: 5, 50, 7, 9, 12—18 forintig.
Nyári éjjeli ingek, „ 6, 7, 9—12 forintig.
Vánkoshéjak „ 2, 75, 3, 75, 5, 6—10 forintig.
Paplanlepedők „ 5, 7, 9, 12—16 forintig.
Alsólepedők varrás nélkül — 1/4 széles, 3/4 rőf hosszú, — darabja 4, 5, 25, 6 forint.

Hátalkötők hollandi vászonból 1, 1, 50 2, 3, 4 forint.
Recezfőkötők szalaggal díszítve 1, 1, 75, 2 forint 50 kr.
Lábravalók hollandi vászonból 2, 75, 3, 75, 4, 75, 5 forint 75 kr.
Lábravalók perkből vagy schirtingból 2, 25, 3, 3, 75, 4 forint 75 kr.
„ parketből 3, 75, 4 forint 50 kr.
Éjjeli kötösök (Corset) perkből vagy schirtingból 2, 25, 3, 4, 6—10 forintig.

Éjjeli kötösök parketből vagy piquetből 3, 20, 4, 5, 7—10 forintig.
Felső-köpenyek perkből 2, 50, 3, 75, 5, 7, 10, 15—20 forintig.
Alsókönyvek 4, 50, 6, 7, 9, 12, 15, 20 forint.
„ parketből vagy piquetből 4, 25, 5, 40, 6 forint.
Felső-köpenyek perkből vagy paletot-val 18, 24, 30 forint.
Reggeli öltözékek, perka- vagy mollból 25, 30, 40, 50, 60 forint.
Kemény szoknyák, fodroval vagy a nélkül 7, 8, 75, 10 forint.
Pipere-(Toilette) kendők rojtjal, piquet-ből 3, 25, 4, 50, 5 ft. 75 kr.
Nyári piquet-takarók 7, 9, 12 forint.

Valódi irlandi vászon zsebkendők, tucatja 5, 30, 6, 50, 8, 12, 15 forint.
„ nehéz batizt „ 5, 30, 6, 50, 8, 12, 18 „
„ könnyű „ 15, 20, 30, 36, 42 „
Szegett batizt zsebkendők, tucatja 18, 24, 30, 36, 42 forintig.
Hímzett „ darabja 2, 50, 3, 75, 5, 7, 10 „
Színes nyomott „ 1, 30, 2, 2 forint 50 kr.
Asztalterítők, legjobb fajta, 6, 12, 24 személyre, 6 ftől 60 forintig.
Törülközők „ 6 ftől 20 forintig tucatja.

Pamut harisnya, tucatja 4, 75, 5, 75, 7, 10, 15 forint és feljebb.
Fil d'Ecosse harisnya, tucatja 12, 15, 18, 24, 30 forint és feljebb.
Selyem harisnya párja 4, 75, 6, 8 forintig.
Áttört Fil d'Ecosse harisnya, párja 1, 50, 2, 3, forint 75 kr.
Valódi rumburgi vászon, legjobb minőségű, 1 vég, 53 rőf, 30, 35, 40, 50, 60, 80—120 forintig.

Hollandi vászon 1/4 széles, 1 vég 42 rőf, 18, 22, 25, 30—40 forintig.
Hollandi vászon 1/4 széles, 1 vég 50 rőf, 40, 45, 50, 60, 70 forint.
Creas vászon 1/4 széles, 1 vég 38 rőf, 40, 45, 50, 60, 68 forint.
Perkál, kitűnő fajta 1/4 széles, 1 vég 14 rőf, 6, 75, 7, 30, 8, 75, 10, 12, 14 forintig.
Perkál, kitűnő fajta, 1/4 széles, 1 vég 14 rőf, 9, 10, 12, 75, 14—16 forintig.
Schirting, kitűnő fajta, rőf 32, 36, 40, 48, 54, 60 kr.
Kockás kemény-szoknyaszövet, 1/4 széles, rőf 62, 68, 75 kr.
Fehér piquet, rőf 1, 1, 40, 1, 75, 2 forint. 418 (2—3)

(Folytatása következik.)

Ki a vivát?!

rőpirat rigmusokban.

Megjelent s kapható Heckenast Gusztáv
hírlap kiadó-hivatalában Pest, egyetem-utca
4-dik szám alatt.

Ára 8 krajczár, 100 példány 6 forint.

Utánvétel mellett is megrendelhető.

BECKER KÁROLY V. (2—6)

kész fehérúruha és rövidáru kereskedése
Pesten, fehérhajú-utca 1. sz.

a „fehérhajúhoz” címzett szállodába helyeztetett át,
(ezelőtt Servitátor 5. sz.)

Ajánlja magát mindennemű fehérúruha és ágynemű készítésének elfogadására. A francia módszer szerint testi mérték után gyakorolva a szabást, elvállalja a hibás szabású ingeknek megigazítását. Ajánlja nagy választású készleteit hölgyek, urak, leánykák és gyermekek számára, rumburgi, hollandi, irlandi s kreasz vászon- és színes nyári ingekben, úgy szinte minden nagyságú gatyákban lépésben varrás nélküli lovagló alsó nadrágokban, és különösen czélszerű egyvarrú férfiáblakban. Nemkülönben nagy mennyiségben találhatunk készen a legújabb divatu női ingek, nadrágok és hálóöltönyök. Egyszerűsággal ajánlja varrást a kötő-czérna, kötő- és himző-gyapát, varrú-selyem, len- s gyapót-szalag, pólya, selyem- s gyapót-perlt, — gyapot, czérna- s selyem-füzű — varrú- himző- kötő- s horgoló-tű — hajtó és gombostű, s gyűszű szerelvényét, kötött s horgolt kis gyermek fejkötő s öltönyök, női és férfi harisnya és minden ebbe való eszközök a lehető legújtanyságban áron kaphatók.

Raktára a cs. kir. kizár. szab. FOG-PAPIRNÁK
Fővezényi H. gyógyszerész Pesten
rheumatikus fogfájás ellen.

Kiadó-tulajdonos Heckenast Gusztáv. — Nyomatott sajtó nyomdájában Pesten 1869 (egyetem-utca 4-dik szám alatt).

A jelen pesti vásár tartama alatt!

Tévedések

kikerülése tekintetéből a t. cz. vidéki közönség érdekében, s hogy hivatalnoknak bátran ellenállhassunk, kik a legnagyobb, egyedül s kizárólag a kiállításokon ezüst érmeikkel kitüntetett

FOGL E. pesti és bécsi

cs. kir. udvari szállítók

vászonruha-gyárának-árjegyzékét

utánnomatni, s így a nyilvánosság elé bocsátani — nem átalják, — szerencsénknél, sőt czélszerűnek tartjuk ujjal leszállított árjegyzékünket azon megjegyzéssel közzé tenni, — hogy csakis levélbeli megrendelések mindenemű vászonárakra, továbbá kész férfi-, női- s gyermek fehérúruhaneműkre főraktárainkhoz

(a vászonárak valódisága teljes jótállása)

a pénzüsszeg beküldése, vasuti vagy postai utánvétel mellett lesznek intézendők:

Pestre:

FOGL E.

kir. udvari szállító

Pesten, a váci-utca

kezdetén

Mocsányi-féle házban,

„Mária Valeria főher-

cegnőhez.”

Bécsbe:

FOGL E.

k. k. Hoflieferant

in Wien,

Kerntnerstrasse Nr. 27.

Ecke der Himmelphorngasse

zum

„Erzherzog Karl.”

Férfi-ingek, (a nyak terjelme megkívántatik), 2, 3, 4, 5, 6, 8—10 ftig a legjobbak.

Női-ingek, simák 1 ft 80 kr, 2 ft finom hurokvarrás-sal 2 ft 50 kr, valamint sveici formára, s legújabb szabásnak, himzéssel 3 ft, 3 ft 50 kr, 4, 5 ft; legfinomabb vászon és batiz-ingek himzéssel és csipkével (Fantasie parisienne) 6, 8—10 ftig.

Női éji-ingek, hosszú ujjal 3 ft 50 kr, himzettek 5—6 ftig.

Férfi-gatyák, 1 ft, 1 ft 50 kr, 2 ft, 2 ft 50 kr, 3 ft; lovag szabásra, francia és magyar formára.

Angol shirting-ingek fehér és színesek, (szébbek mint a vászonból készítették) 2 ft, 2 ft 50 kr, 3 ft, 3 ft 50 krig.

Női-nadrágok, vászon, perkál vagy parketből 2, 2 ft 50 kr., 3 ftig, himzet-betéttel.

Női-pongyola vagy éji corsettek, perkál vagy legfinomabb parketből 2 ft, 2 ft 50 kr.; vászon vagy francia batizból, himzéssel 3 ft 50 kr., 5—6 ftig.

Női-alsószoknyák, perkál vagy legfinomabb szoknya parketből 4 ft, betételekkel 5—6 ft és 8 ft (legújabb divat.)

Női-harissnyák vagy férfi kapcsák, 1 tucat 5, 6, 8—10 ftig a legfinomabbak.

Férfi téli mellények, vagy bélelt alsó nadrágok 2 ft, 3—4 ftig a legjobbak.

Fényűzési férfi-ingek, művészetileg vart mell (nyak terjelme megkívántatik), 6, 7, 8—10 ftig.

Flanell férfi-ingek minden színben, 4 ft 50 kr, 5—6 ftig (a nyak terjelme megkívántatik).

Nyakkallérok, legújabb minta, 1 tucat ára 2, 3—4 ftig (a nyak terjelme megkívántatik).

1 tucat rumburgi vászon zsebkendő 1 ft 50 kr, 2 ftig a kisebbek; 2 ft 50 kr, 3 ft 50 kr, 4, 5, 6, 8—10 ftig a nagyobbak és finomabbak.

1 tucat czérna batizvászon-zsebkendő hölgyek számára 4, 7, 9—12 ftig a legfinomabbak.

1 tucat asztal- vagy törülköző-kendő, ára most csak 6, 7, 8—10 ftig czérnadamaszából.

Egy vászon asztalkészület 6 személyre (1 abrosz s ahhoz illő 6 asztalkendővel) 5, 6, 8, 10—12 ftig a legfinomabb damaszából, 12 személyre, kétannyi.

Egy asztalkészület 12 személyre (azaz: egy nagy abrosz, ahhoz illő 12 asztalkendővel 10, 12, 16, 20—30 ftig a legfinomabb damasz.

30 rőf színes ágyneműre való 8, 9, 12—16 ftig a legjobb.

30 rőf készfonal-vászon fehérítve, és duplaczérnából fehérítetlen 8 ft 50 kr, 9 ft 50 kr, 11, 13, 15—18 ftig a legszebb.

1 vég 1/4 széles 30 rőf rumburgi gazdasági vászon, 14, 16, 18, 22—25 ftig.

Fűzők, (Damenmieder) (a derék terjelme megkívántatik); párisi főraktár Magyar-ország és Ausztriára nézve 3, 4, 6, 8—10 ftig a legújabbak varrás nélkül.

38 rőfös kreasz vagy gazdasági vászon, 14, 16, 18—20 ftig a legszebb minőségű.

40—42 rőf kitűnő takácsvászon, (finom ággyuhára 12 db. női-inghez) 14, 15, 18 22—24 ftig a legjobb.

48 rőfös belga takácsvászon 22, 25, 30—35 ftig ingekre különösen ajánlható.

50—54 rőf hasonlíthatatlan jó rumburgi vagy hollandi vászon 20, 25, 30, 35, 40, 50, 60 80—100 ftig. 417 (2—6)

Levélbeli megrendeléseket

Ingek, melyek a testhez nem jól al-
lanak, visszavé-
tetnek.

a pénzüsszeg beküldése vasuti vagy pos-
tai utánvétel s teljes jótállás mellett min-
denhová elküldeni készek vagyunk. A
leveleket kérjük ékező címezni:

FOGL E.
kir. udvari szállítók Pesten, váci-
utca 4. sz. alatt.

50 forint erejéig
vásárlóknak, rá-
adásul egy párisi
cachemir terítővel
kedveskedünk.

13-ik szám.

Tizenhatodik évfolyam.

Előfizetési feltételek: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 ft. — Fél évre 5 ft.

Csupán Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. — Fél évre 3 ft. — Csupán Politikai Ujdonságok: Egész évre 5 ft. — Fél évre 2 ft. 50 kr.

Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok illetőleg: Egy négyszer hasábjzott petit sor vagy annak helye egyszeri ígatásnál 10 krba, háromszori vagy többszöri ígatásnál csak 7 krba számítatik. — Kiadó-hivatalunk számára hirdetményeket elfogad Bécsben: Oppelik Alajos, Wollzeile Nro. 22. és Haasensteint és Vogler Wollzeile Nro. 9. — Bélyeg-díj külön minden ígatás után 30 krajczár.

Adalékok a Martinovics-pörhöz.

Olvasóink előtt nem lehet meglepő, hogy történelmünk e szomorúan érdekes epizódjához, első közleményeink után, újabb és újabb töredékes adatokat nyújtunk. Oly kevésbé volt eddig, sajátos körülmények s főleg a nyomott sajtó-viszonyok miatt, tisztába hozva az egész ügy, s a reá vonatkozó adatok annyifelé szétszórva lappanganak, hogy épen nem csoda, ha a felkeltött érdeklődés egyenként s úgy szólva adagonként hozza napvilágra az eddig rejtve volt emlékeket. Mi pedig azt hisszük, ily ügyekben a legesekélyebbnél látszó adat is kiváló érdeklődéssel bírhat s becses adalék lehet egykor a történelemhez.

Ezuttal a szerencsétlen foglyok egyikének testi, másának szellemi arczképe vonásait van alkalmunk bemutatni olvasóinknak együtt, s azonkívül néhány érdekes apróságot Kazinczy jegyzeteiből.

Kezdjük az arczképen:

I.

Szmetanovics Károly,

fiatal, jogvégezett, kiról Kazinczy azt írja: „lelke láng, könnyebben fellobbanni senkit sem láttam.” Vele a titkos társaság létezését s a kátét Hirgeist közölte; ő — ítélete szavai szerint — két napig magánál tartotta, állítólag másokkal is közölte, reá tett jegyzeteivel együtt. Midőn gyanúba esett, Borsiczky, ki mellett talán patvarián volt, figyelmeztette őt, hogy ha bűnösnek érzi magát, meneküljön, sőt ajánlotta, hogy elrejtje őt s biztos helyre szállíttatja. De a szerencsétlen, ártatlannak vallá magát s az ajánlatot nem fogadta el.

Néhány nap múlva Driethomáról Trencsénbe, az ott tartandó közgyűlésre mentőkben Szmetanovics elfogott s a törvényszék elébe állíttatott.

SZMETANOVICS KÁROLY.

Szmetanovicsnak egy francia nyelvtant adtak; s ő abból, mennyire csak lehetséges, megtanult francziául. Börtönszobájában maga volt csak, de a szomszéd szobába elzárt társával, Baranyaival, a falak kopogtatása által érintkezett. Ez is enyhület volt.

Kiszabadulván, Illésházy trencsényi főispán a jeles képzettségű ifjat megyei jegyzőül alkalmazta; de politikai tekintetek miatt, tehetségéhez mért előmenetele nem lehetett.

Egészsége, részint a börtöni elzártság, részint a kedélyén erőtvett búskomorság miatt, nagyon meg volt rendítve. 1815-ben halt meg, családát hagyva maga után.

Reméljük, hogy ez igen is gyér adatokat módunkban lesz utóbb kiegészíteni.

II.

Szentjóni Szabó László.

Valóban adományozott dalköltő, de fiatal korában áldozata lett a szerencsétlen Martinovics-ügynek, bár ifjú életének nem pallos vete is véget, hanem a börtön sorvasztó levegője, hol — ítélete kihirdetése után alig fél-éve, 28-dik éves korában hala el.

Szentjóni Szabó László 1767-ben született, Ottományon Biharmegyében, református családból. Tanulmányait a helybeli népiskolában kezdte s Debreczenben folytatta. Szelid szelleme s tudományos hajlamai mintegy természetesen jelölték ki számára a lelkesítő pályát, melyen bizonyosan disze leendett egyházának, s talán szerencsésebb sors részese is, ha egy körülmény, mely akkor szerencsének látszott, el nem téríté őt választott pályájáról.

József császár a népevelés ügyének új lendületet adandó, azt az egyházak és papság sorvasztó kezéből kivenni s az állam gondjai